

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

1. นายเลอพงศ์ เทพไชย ศึกษานิเทศก์ ระดับ 9 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 1
2. นางสาวสายพิน จุลมาศ ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ
ครูประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสามบ่อวิทยา อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา
3. นางฉันทนา สังข์น้อย ตำแหน่งครู วิทยฐานะครูชำนาญการ
ครูประจำกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
โรงเรียนสามบ่อวิทยา อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข

**หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ
ตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย**

ที่ ศธ ๐๕๖๐.๐๖/ว ๐๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คุณเลอพงศ์ เทพไชย

ด้วยนางสาวชุติมา ศิริวงศ์ นักศึกษารหัส ๔๗G๓๑๕๑๐๐๗ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ดังนี้

๑. ดร.อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
๒. รศ.ลำดวน เกษตรสุนทร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

พ.ม.

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ผลพฤษ์ไพโร)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

โทรสาร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

<http://graduateschool.skru.ac.th>

ที่ ศธ ๐๕๖๐.๐๖/ว ๐๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คุณสายพิน จุลมาศ

ด้วยนางสาวชุตติมา ศิริวงศ์ นักศึกษาระดับ ๔๗G๓๑๕๑๐๐๗ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ดังนี้

๑. ดร.อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
๒. รศ.ถ้ำควน เกษตรสุนทร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ผลพุกภัยไพโร)

ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

โทรสาร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

<http://graduateschool.skru.ac.th>

ที่ ศร ๐๕๖๐.๐๖/ว.๐๐๓

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ๙๐๐๐๐

๒๕ มกราคม ๒๕๕๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

เรียน คุณสายพิน จุลมาศ

ด้วยนางสาวชุตติมา ศิริวงศ์ นักศึกษาระดับ ๔๗G๓๑๕๑๐๐๗ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา กำลังดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์”

โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ดังนี้

๑. ดร.อัจฉรา วงศ์วัฒนามงคล ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๒. รศ.ลำดวน เกษตรสุนทร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ทั้งนี้บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของแผนการจัดการเรียนรู้และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำวิจัยของนักศึกษาดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา หวังว่าคงจะได้รับความร่วมมือจากท่านด้วยดี และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิศมัย ผลพฤษัยไพโร)

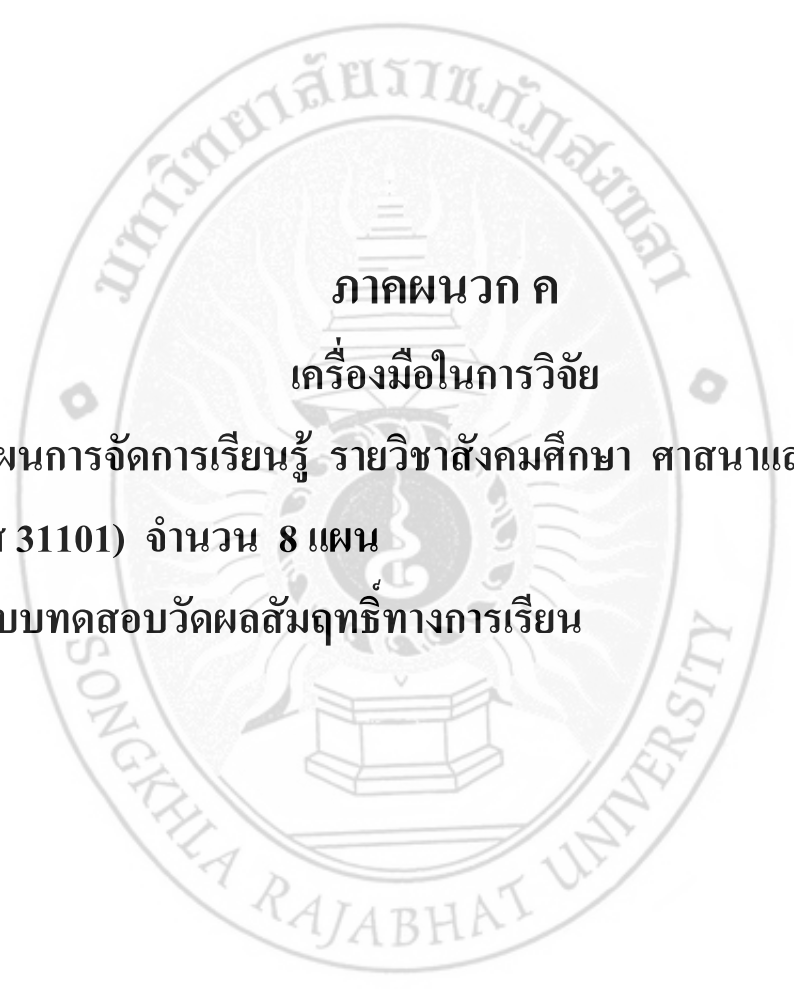
ผู้อำนวยการบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

โทรสาร. ๐๗๔-๓๓๖๕๔๘

<http://graduateschool.skru.ac.th>

-
- ภาคผนวก ค
เครื่องมือในการวิจัย
- แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 31101) จำนวน 8 แผน
  - แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : คนไทยมาจากไหน
เรื่อง พัฒนาการความเป็นมาของชนชาติไทยก่อนสมัยสุโขทัย
ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

โดย
นางสาวชุตินา ศิริวงศ์
ครูชำนาญการ
โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส31101
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 : คนไทยมาจากไหน
 เรื่อง ความเป็นมาของชนชาติไทย ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.1 ข้อ 2 ศึกษารวบรวมข้อมูล และจัดระบบข้อมูลอย่างเป็นระบบ
 ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อใช้ในการศึกษา อภิปราย
 ประวัตความเป็นมาของภูมิภาคของโลก

ข้อ 3 เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ เพื่อนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป
 และนำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ไทยและสากล
 อย่างมีวิจารณญาณ และมีความเป็นกลาง เปรียบเทียบให้เห็น
 การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในประเทศไทยกับประเทศ
 ทางซีกโลกตะวันออกและตะวันตก

มาตรฐาน ส 4.3 ข้อ 1 รู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง
 สังคม ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของ
 ประเทศไทยในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
 และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

แนวคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย เป็นเพียงข้อสันนิษฐานที่
 สรุปอ้างอิงจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นพบหรือปรากฏในขณะนั้น แนวคิดบางเรื่องซึ่งเคยเชื่อกัน
 ขอมรกันมาก่อน อาจเปลี่ยนแปลงหรือถูกยกเลิกได้ เมื่อมีการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ และมีข้อมูลที่
 สมบูรณ์มากกว่าเดิม ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชนชาติไทย จึงจำเป็นต้องอาศัย
 วิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า
 และตีความหลักฐานที่ค้นพบหรือเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือ เข้าใจความเป็นมา
 ของชาติไทย และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.1 เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และนำเสนอเหตุการณ์ของ
 ประเทศไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัยอย่างมีวิจารณญาณ และมีความเป็นกลาง

4. จุดประสงค์การเรียนรู้นำทาง

- 4.1 อธิบายขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ได้
- 4.2 อธิบายหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้
- 4.3 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ได้

5. เนื้อหาสาระ

- 5.1 ความหมาย ความสำคัญ และขั้นตอนวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์
- 5.2 หลักฐานทางประวัติศาสตร์
- 5.3 หลักฐานและข้อมูลในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
- 5.4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย
  - 5.4.1 กลุ่มแนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณประเทศจีนและทางตอนเหนือของภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
    - 5.4.1.1 แนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณเทือกเขาอัลไต
    - 5.4.1.2 แนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณมณฑลเสฉวน
    - 5.4.1.3 แนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณทางตอนใต้ของจีน
  - 5.4.2 กลุ่มแนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
    - 5.4.2.1 แนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณคาบสมุทรมลายู บริเวณหมู่เกาะชวา
    - 5.4.2.2 แนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของคนไทยอยู่บริเวณที่เป็นประเทศไทยปัจจุบัน

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 1 – 2

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

- 6.1 ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบว่า..การกลอกตาเป็นประจำจะช่วยให้การจัดระเบียบข้อมูลในความจำระยะยาว
- 6.2 ครูให้นักเรียนฝึกปฏิบัติกลอกตา ดังนี้
  - 6.2.1 กลอกตาไปทางซ้ายและทางขวา - หายใจเข้า ออกตามจังหวะ
  - 6.2.2 กลอกตาขึ้นบน ลงล่าง - หายใจเข้ากลอกตาขึ้น หายใจออกกลอกตาลง
  - 6.2.3 กลอกตาตามเข็มนาฬิกา หายใจเข้า - กลอกตาทวนเข็มนาฬิกา หายใจออก

6.3 ให้นักเรียนร่วมอภิปรายผลการปฏิบัติ มีประโยชน์ มีปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างไร

6.4 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

6.5 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง คนไทยมาจากไหน

ขั้นกิจกรรมการเรียนการสอน (กระบวนการเรียนความรู้ความเข้าใจ)

ขั้นที่ 1 สังเกต/ตระหนัก

6.6 ครูกระตุ้นให้นักเรียนพิจารณาข้อมูลที่กำหนดให้เกี่ยวกับประวัติ “หลวงพ่อดอกเหี้ยมน้ำทะเลจืด” ว่านักเรียนเชื่อหรือไม่ มีปัจจัยอะไรทำให้เรื่องนี้น่าเชื่อถือ (นักเรียนทราบเรื่องนี้ได้อย่างไร) ครูให้นักเรียนตั้งข้อสังเกต วิเคราะห์ข้อมูล ทำความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการเรียนรู้และกำหนดจุดประสงค์ เพื่อแสวงหาคำตอบต่อไป

ขั้นที่ 2 วางแผนปฏิบัติ

6.7 จากกิจกรรมที่ 6.6 ครูนำวัตถุประสงค์หรือคำถามที่ทุกคนสนใจใครหาคำตอบ เกี่ยวกับประวัติ “หลวงพ่อดอกเหี้ยมน้ำทะเลจืด” ช่วยกันวางแผนค้นหาคำตอบ กำหนดแนวทางค้นหาคำตอบ ครูอธิบายเสริมว่า การศึกษาเรื่องราวในอดีต ไม่สามารถใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ เพราะเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์เกิดเพียงครั้งเดียวและก็ผ่านไป จะทดลองอย่างวิทยาศาสตร์ไม่ได้ การศึกษาประวัติศาสตร์จึงใช้วิธีการเฉพาะของตน เรียกว่า วิธีการทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ 3 ลงมือปฏิบัติ

6.8 นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ และใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยครูอธิบายสรุปเพิ่มเติมโดยใช้ภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ประกอบ

ขั้นที่ 4 พัฒนาคำรู้ความเข้าใจ

6.9 นักเรียนนำความรู้ที่ศึกษามากำหนดประเด็นในการศึกษาประวัติ “หลวงพ่อดอกเหี้ยมน้ำทะเลจืด” โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

6.10 นักเรียนทำใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ และใบงานที่ 2 เรื่อง การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

ขั้นที่ 5 สรุป

6.11 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญ เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักฐานทางประวัติศาสตร์

คาบที่ 3-4

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

6.12 นักเรียนแต่ละคนช่วยกันบอกถึงถิ่นกำเนิดเดิมของตนเองว่าเป็นคนพื้นเพเดิมที่ไหนบ้าง

6.13 นักเรียนช่วยกันอภิปรายว่าการรู้ถิ่นกำเนิดเดิมของตนเอง มีความจำเป็นอย่างไร

6.14 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

6.15 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง คนไทยมาจากไหน

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน

6.16 นักเรียนดูแผนที่ทวีปเอเชียแล้วช่วยกันระดมความคิดว่าคนไทยน่าจะมีถิ่นกำเนิด หรืออพยพมาจากที่ใดได้บ้าง เพราะเหตุใด

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมหลักฐาน

6.17 แบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม ศึกษาใบความรู้ที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย ตลอดจนหนังสือประวัติศาสตร์ต่อไปนี้จากห้องสมุดโรงเรียนสามบ่อวิทยา

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2520. **ชนชาติไทย**. กรุงเทพฯ : อรุณราตรพิมพ์.

- มาตยา อิงคนารถ , ทวี ทองสว่าง , วัฒนา รอดสำอาง.2529. **ประวัติศาสตร์ไทย**.

กรุงเทพฯ : O.S. Printing House Co., Ltd.

- ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ.2540. **ส 102 ประเทศของเรา 2 สมบูรณ์แบบ**.

กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.2543

ประวัติศาสตร์ไทยจะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.

- ดนัย ไชโยธา.2543. **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย 1**.

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- พรภิรมณ์ เชียงกุล , มานิตย์ นवलล่อ , สมเกียรติ วันทะนะ.2543. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- เอกรินทร์ สีมหาศาล , สมเกียรติ ภูระหงษ์. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

- คีฤทธิ บุษบา และคณะ.2544. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย**.

กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ.2546. **ประวัติศาสตร์ ม.1**. กรุงเทพฯ :

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

โดยศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

- เจ้าของแนวคิด
- บริเวณและเส้นทางการอพยพ/ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน
- หลักฐานที่ทำให้แนวคิดนั้น ๆ น่าเชื่อถือ

(หมายเหตุ : ครูแนะนำวิธีการค้นคว้า เช่น การบอกบรรณานุกรม หนังสืออ้างอิง)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และประเมินค่าของข้อมูล

6.18 นักเรียนตรวจสอบ และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า มาแต่ละเอกสาร เช่น การกล่าวถึงตัวบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ว่าถูกต้องเป็นจริงตามยุคสมัยหรือไม่

6.19 สมาชิกของกลุ่มช่วยกันค้นหาความมีเหตุผลความเป็นจริงตามหลักฐาน

ขั้นที่ 4 ขั้นตีความและสังเคราะห์

6.20 นักเรียนนำหลักฐาน “แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย” ที่ผ่านการวิเคราะห์ ประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่า หลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้อง ตามเหตุการณ์มากกว่ากัน โดยแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อมูล

6.21 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทยที่กลุ่มรับผิดชอบ โดยใช้แผนที่ทวีปเอเชียประกอบ อธิบายเรื่องที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล โดยมีหลักฐานอ้างอิง

6.22 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถามในใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย

6.23 นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายว่าแนวคิดใด หรือเส้นทางใดน่าจะเป็นไปได้มากที่สุด เพราะเหตุใด

6.24 ครูให้ข้อสรุปว่า ปัจจุบันก็ยังสรุปไม่ได้ว่าถิ่นกำเนิดเดิมของชนชาติไทยอยู่ที่ใดกันแน่ นักวิชาการที่เชื่อมั่นแนวคิดใด ก็จะหาเหตุผลมาสนับสนุนแนวคิดของตน และในฐานะที่นักเรียน ได้ศึกษาวิธีการทางประวัติศาสตร์มาแล้ว จึงควรนำวิธีการดังกล่าวมาประเมินความน่าเชื่อถือเกี่ยวกับแนวคิดของนักวิชาการต่าง ๆ

6.25 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง คนไทยมาจากไหน

7. การวัดผลประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ/เกณฑ์)

7.1 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดโดย

7.1.1 แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียนรู้ 10 ข้อ

7.1.2 การทำใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

7.1.3 การทำใบงานที่ 2 เรื่อง การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

7.1.4 การทำใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย

7.2 การวัดและประเมินทักษะกระบวนการ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย :-

7.2.1 การวิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

7.3 การวัดและประเมินความงอกงามเชิงจริยธรรมจากพฤติกรรม การแสดงออก ความรู้สึก และการปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดย :-

7.3.1 สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

8. สื่อการเรียนการสอน / แหล่งเรียนรู้

8.1 แบบทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 17 เรื่อง คนไทยมาจากไหน

8.2 แผนที่ทวีปเอเชีย

8.3 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

8.4 ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์

8.5 ใบงานที่ 1 เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์

8.6 ใบงานที่ 2 เรื่อง การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

8.7 ใบความรู้ที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย

8.8 ใบงานที่ 3 เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย

8.9 ห้องสมุดโรงเรียนสามบ่อวิทยา

9. บันทึกหลังสอน

.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

...../...../.....

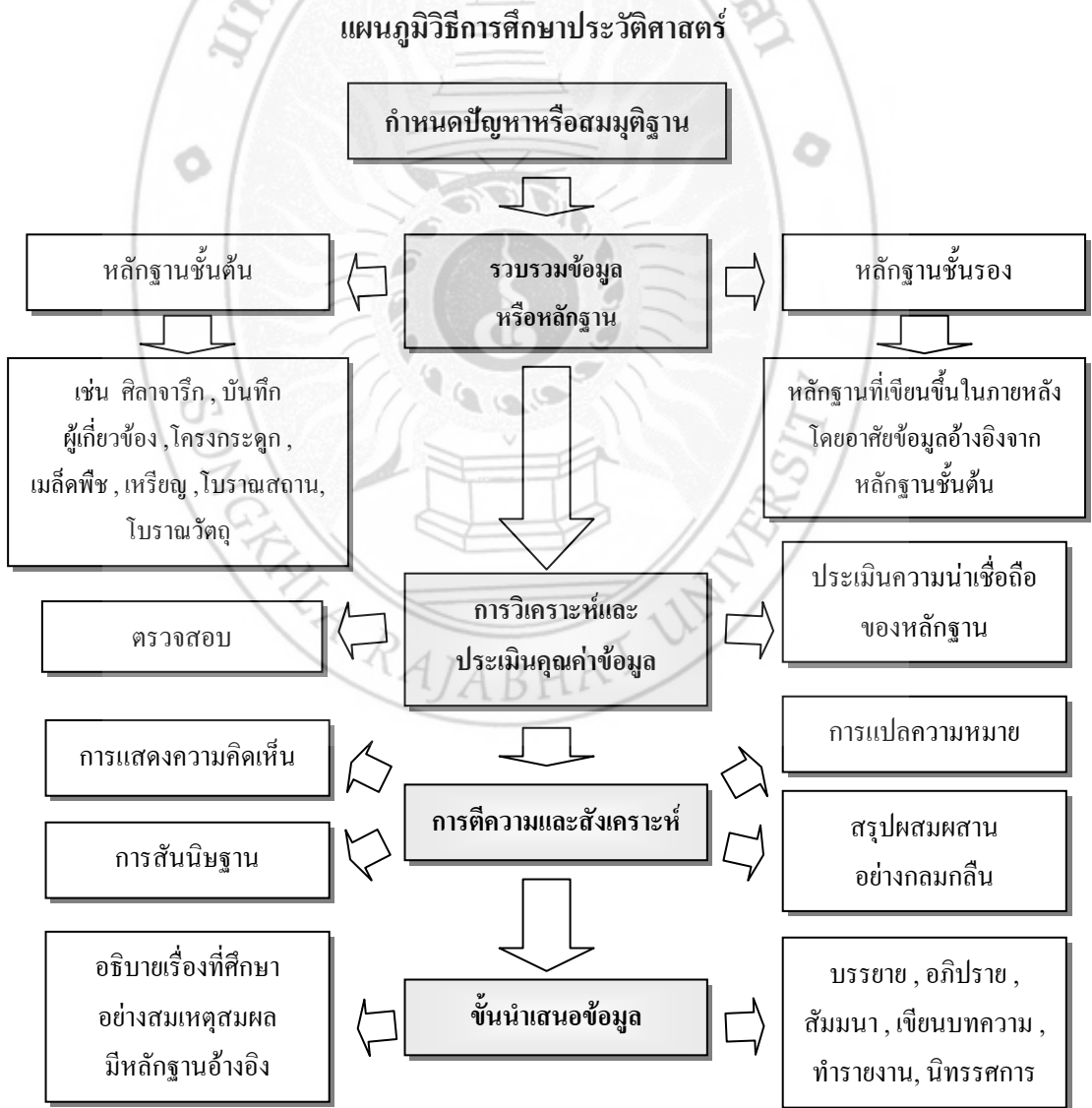
ใบความรู้ที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1
รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

เรื่อง วิธีการทางประวัติศาสตร์
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่ 17. เข้าใจขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และ
นำเสนอเหตุการณ์ของประเทศไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัยอย่างมีวิจารณ์ญาณและ
มีความเป็นกลาง

วิธีการทางประวัติศาสตร์

ใบความรู้ที่ 2

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง หลักฐานทางประวัติศาสตร์

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลการเรียนรู้ที่ 17. เข้าใจขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป

และนำเสนอเหตุการณ์ของประเทศไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ
และมีความเป็นกลาง

จุดมุ่งหมายสำคัญอย่างหนึ่งของการศึกษาประวัติศาสตร์ก็คือ ความพยายามที่จะเข้าใจกับปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ แต่เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวที่ผ่านเลยไปแล้ว ไม่อาจนำกลับมาทดลองให้เห็นจริงได้ดังเช่นวิชาวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการค้นหาคำความจริงทางประวัติศาสตร์จะกระทำได้ดีก็ด้วยการศึกษา จากหลักฐานที่มนุษย์ในอดีตได้ทิ้งร่องรอยไว้ หลักฐานทางประวัติศาสตร์จึงเป็นสื่อกลางระหว่างเหตุการณ์ในอดีตกับการรับรู้ของคนในปัจจุบัน

ความหมายของหลักฐานทางประวัติศาสตร์

ตามธรรมชาติแล้ว มนุษย์สนใจที่จะทราบเรื่องราวเกี่ยวกับตนเองในอดีต ทั้งประวัติความเป็นมาส่วนตัว เรื่องราวของชุมชน ประเทศชาติ หรือแม้แต่วัฒนนาการของโลก โดยนักประวัติศาสตร์เป็นผู้รับภาระในการค้นหาคำหมายของชีวิตในอดีต การรื้อฟื้นอดีตของนักประวัติศาสตร์อาจทำได้ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารราชการ อันประกอบด้วยใบบอก สารตราศกอักษร รายงานการประชุมต่างๆ หรือเอกสารส่วนบุคคล ซึ่งได้แก่ บันทึกร่วมตัว อุดชีวะประวัติ รวมทั้งหนังสือต่าง ๆ ที่กล่าวถึงเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ตลอดจนถึงแผ่นศิลาหรือแผ่นโลหะจารึก ซึ่งเป็นวิธีการบันทึกเรื่องราวที่เก่าแก่ที่สุด เป็นต้น อีกวิธีหนึ่งที่นักประวัติศาสตร์นิยมใช้กัน คือ การศึกษาจากโบราณวัตถุและโบราณสถาน ซึ่งมนุษย์ประดิษฐ์หรือสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการชีวิตประจำวัน หรือด้วยความเลื่อมใสในศาสนา รวมทั้งการพิจารณาจากผลิตผลธรรมชาติ ซึ่งยังคงเหลือร่องรอยมาจนปัจจุบันอัน ได้แก่ โครงกระดูกมนุษย์ กระดูกสัตว์ เมล็ดพืช กองมูลดินทับถม ฯลฯ สิ่งต่างๆ เหล่านี้อาจให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ ค่านิยม สภาพแวดล้อม ลักษณะการทำมาหากินของผู้คนในอดีตได้เป็นอย่างดี

นอกจากการศึกษาจากเอกสารประเภทต่าง ๆ และหลักฐานทางโบราณคดีแล้ว ในปัจจุบันนักประวัติศาสตร์ยังสนใจที่จะรวบรวมข้อมูลจากสื่อทัศนวัสดุต่าง ๆ อาทิ แถบบันทึกเสียง ภาพถ่าย ฯลฯ รวมทั้งเรื่องราวจากการบอกเล่าจากผู้มีประสบการณ์โดยตรง เช่น ชีวประวัติบุคคล

เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ที่ผู้เล่ามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง หรือพบเห็นด้วยตนเอง ตลอดถึงการบอกเล่า สืบต่อกันมาในรูปตำนาน นิทานพื้นบ้าน เป็นต้น

บรรดาเอกสารหลักฐานทางโบราณคดี โบราณวัตถุ และคำบอกเล่า ที่นักประวัติศาสตร์ใช้ในการถ่ายทอดอดีตนี้รวมเรียกว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้อาจให้ความหมายได้ว่า หลักฐานทางประวัติศาสตร์ คือ ร่องรอยการกระทำ การพูด การเขียน การประดิษฐ์ การดำรงชีวิต ความรู้สึก นึกคิด และธรรมเนียมของมนุษย์ในอดีตที่ยังหลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน

ความสำคัญของหลักฐานต่อการศึกษาประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์เป็นการศึกษาเรื่องราวในอดีต จึงจำเป็นต้องใช้หลักฐานซึ่งเป็นร่องรอยของแต่ละยุคสมัย เป็นเครื่องมือย้อนรอยกลับไปสู่สมัยนั้น ๆ หลักฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการศึกษาประวัติศาสตร์ และยังทำให้ประวัติศาสตร์แตกต่างจากศาสตร์อื่นๆ ดังนั้นก่อนที่นักประวัติศาสตร์จะเริ่มเขียนผลงานทางประวัติศาสตร์ ก็จะต้องสืบค้นว่ามีหลักฐานอ้างอิงเพียงพอหรือไม่ โดยคำนึงทั้งปริมาณคุณค่าและความน่าเชื่อถือเป็นสำคัญ(วิวัฒนาการ 2535 : 26 – 27)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. หลักฐานที่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ หลักฐานที่เป็นตัวหนังสือ เช่น ศิลาจารึก ตำนานพงศาวดาร จดหมายเหตุ หรือบันทึกข้อความเกี่ยวกับเรื่องราวของเหตุการณ์ที่ผ่านมา ซึ่งอาจปรากฏบนแผ่นกระดาษ หรือวัสดุอื่น เช่น แผ่นหิน แผ่นโลหะ ใบลาน ฝ้าย แผ่นหนัง ผนังถ้ำ หรือผนังโบสถ์ วิหาร เป็นต้น

2. หลักฐานที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ได้แก่ หลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งให้ความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างและวัฒนธรรม แต่ให้ความรู้ในด้านสังคม สติปัญญา ภาษา และศาสนา หลักฐานทางโบราณคดีนี้แบ่งย่อยได้เป็น 2 ประเภทอีกดังนี้

2.1 โบราณวัตถุ หมายถึง รูปเคารพ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป และหมายถึงสิ่งที่เป็นสัญลักษณ์ทางศาสนา เช่น ศิวลึงค์ ธรรมจักร นอกจากนี้ยังหมายถึงเครื่องประดับต่าง ๆ เช่น แหวน กำไล ตุ้มหู เป็นต้น เครื่องมือเครื่องใช้ เช่น ภาชนะดินเผาทั้งแบบเครื่องเคลือบและแบบไม่เคลือบ เช่น ดาบ มีด พไร่ หม้อ และไห เป็นต้น

2.2 โบราณสถาน หมายถึง สิ่งก่อสร้างโดยฝีมือของมนุษย์อยู่ติดกับพื้นดิน เช่น กำแพงเมือง คูเมือง คูน้ำ วัด วัง โบสถ์ วิหาร เจดีย์ ปราสาท ถนน และสระน้ำ เป็นต้น

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาจแบ่งตามยุคสมัย ได้ 2 สมัย ดังนี้

1. หลักฐานสมัยก่อนประวัติศาสตร์ หมายถึง สมัยที่เราไม่สามารถรู้เรื่องราวในอดีต ได้ชัดเจน เนื่องจากเป็นสมัยที่ยังไม่พบหลักฐานเป็นตัวหนังสือ หลักฐานประเภทนี้แบ่งย่อยเป็น 3 ประเภท ได้อีกดังนี้

1.1 โบราณวัตถุ ได้แก่ เครื่องมือหินกะเทาะหยาบ ๆ เครื่องมือหินขัด เครื่องสำริด และเหล็ก เครื่องปั้นดินเผาที่เป็นภาชนะต่าง ๆ ลูกปัดทั้งที่ทำด้วยหินสีต่าง ๆ ดินเผา เปลือกหอย ซากโครงกระดูกมนุษย์ และกระดูกสัตว์ต่าง ๆ

1.2 โบราณสถาน ได้แก่ แหล่งที่อยู่อาศัย เช่น ถ้ำ เเพงผาหิน เนินดินไถลธารน้ำ สถานที่ฝังศพ ซึ่งอาจอยู่ในถ้ำ หรือเนินดินใกล้กับที่ตั้งของชุมชน แหล่งที่ประกอบพิธีกรรม ซึ่งอาจอยู่ในถ้ำหรือ เเพงผาหินที่มีภาพเขียนสี เป็นรูปคนหรือสัตว์ เป็นต้น

1.3 โบราณศิลปกรรม ได้แก่ ภาพเขียนสีและภาพจำหลัก ซึ่งล้วนแล้วได้ทำขึ้นบนผนังถ้ำ หรือเเพงผา ตลอดถึงเพดาน

2. หลักฐานสมัยประวัติศาสตร์ หมายถึง หลักฐานทางโบราณคดี เช่น โบราณวัตถุ โบราณสถานและหลักฐานประเภทลายลักษณ์อักษร เช่น จารึก ปูนโมร ด่านาน และพงศาวดาร เป็นต้น (दनัย ไชยโยธา. 2537 : 22-23.)

หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อาจจำแนกตามความสำคัญของหลักฐาน ได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. หลักฐานชั้นต้น (primary source) คือ หลักฐานที่บันทึกไว้โดยผู้ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ หรือรู้เห็นเหตุการณ์ด้วยตนเอง รวมทั้งโบราณวัตถุ โบราณสถาน ที่สร้างขึ้นในสมัยนั้น หลักฐานชั้นต้น ถือเป็นหลักฐานที่น่าเชื่อถือมากที่สุด

2. หลักฐานชั้นรอง (secondary source) คือ หลักฐานที่ผู้บันทึกรับทราบเหตุการณ์ มาจากคำบอกเล่า หรือข้อเขียนของผู้อื่นอีกต่อหนึ่ง จึงเชื่อถือได้น้อยกว่าหลักฐานชั้นต้น (ไพฑูริย์ มีกุล และคณะ. 2546 : 17-1.)

หนังสืออ้างอิง

दनัย ไชยโยธา. 2543. พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย.

กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

ไพฑูริย์ และคณะ. 2546. ประวัติศาสตร์ ม.1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด

วีณา เอี่ยมประไพ. 2535. หลักฐานทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ. : โอเดียนสโตร์.

ใบความรู้ที่ 3

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นมาของชนชาติไทย

ข้อสันนิษฐาน หรือแนวคิดเกี่ยวกับ ความเป็นมา ของชนชาติไทย	นักวิชาการ เจ้าของแนวคิด หรือข้อสันนิษฐาน	หลักฐานสนับสนุน หรืออ้างอิง	ข้อวิจารณ์ หรือข้อคัดค้าน
1. อยู่บริเวณเทือกเขา อัลไตทางตอนเหนือ ของจีน	<ul style="list-style-type: none"> - วิลเลียม คลิฟตัน คีอ็อคค์ - ชุนวิจิตรมาตรา 		<ul style="list-style-type: none"> - ไม่ยอมรับว่า เพราะผลจากการศึกษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และ โบราณคดี มีข้อมูลยืนยันถึงความไม่น่าเป็นไปได้ เนื่องจากเป็นบริเวณที่แห้งแล้ง มีอากาศหนาวจัด ไม่เหมาะที่จะเป็นที่อยู่อาศัยของคน
2. อยู่บริเวณตอนกลาง ของจีน หรือบริเวณ มณฑลเสฉวนและ แยงซีเกียง	<ul style="list-style-type: none"> - เตเรียน เดอ ลา คูเปอรี - สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส - พระยาอนุมานราชธน - หลวงวิจิตรวาทการ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความคล้ายคลึงของภาษา 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้นพบโครงกระดูกมนุษย์ปักกิ่ง แสดงว่าดินแดนนี้เป็นที่อยู่ของคนจีนมานานกว่าห้าแสนปีแล้ว และมี การสร้างวัฒนธรรมต่อเนื่องกันมาถึงปัจจุบัน

ข้อสันนิษฐาน หรือแนวคิดเกี่ยวกับ ความเป็นมา ของชนชาติไทย	นักวิชาการ เจ้าของแนวคิด หรือข้อสันนิษฐาน	หลักฐานสนับสนุน หรืออ้างอิง	ข้อวิจารณ์ หรือข้อคัดค้าน
3. อยู่บริเวณตอนใต้ ของจีน แถบมณฑล กวางตุ้ง กวางสี ตอนใต้ของแม่น้ำ แยงซีเกียง	- วิลเลียม เจ เคคินี - เฟดเดอริก โมต - เจมส์ อาร์ เอ แซม เบอร์เลน - พอล เบเนดิกต์ - รศ.ปรีชา กาญจนคม	- ภาษาไทยมีความ สัมพันธ์ใกล้ชิดกับ กลุ่มภาษาท้องถิ่น ในบริเวณดังกล่าว - ข้อมูลที่ปรากฏใน ประวัติศาสตร์ เวียดนาม และจารึก ต่าง ๆ ของมอญ - การสำรวจพบคน กลุ่มไทหรือไตอาศัย อยู่บริเวณนี้จำนวน มาก	- เป็นที่ยอมรับกันอย่าง กว้างขวาง เพราะมี หลักฐานสนับสนุน จำนวนมาก ทั้งทาง ด้านภาษาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี มานุษยวิทยา และอื่น ๆ
4. อยู่บริเวณคาบสมุทร มลายู เกาะสุมาตรา และชวา แล้วขยาย ขึ้นไปทางตอนใต้ ของจีนและบริเวณ ใกล้เคียง	- นายแพทย์สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ - นายแพทย์ประเวศ วะสี	- ข้อมูลทางการแพทย์ จากการศึกษาความถี่ ของยีนหมู่เลือด และ อีโมโกลบินอีของ คนไทยคล้ายคลึงกับ ชาวอินโดนีเซีย แถบเกาะชวาทางใต้ แต่ไม่พบในหมู่ ชาวจีน	- การวิจัยกลุ่มเลือด ของกลุ่มไทดำ และ ผู้ไทที่อาศัยอยู่ใน ประเทศจีน มีลักษณะ ใกล้เคียงกับคนจีน ไม่คล้ายคลึงกับ ชาวมลายูหรือชวา ชาวมลายูหรือชวาที่มีลักษณะ เลือดและกระดูก ขากรรไกร รวมทั้งมีฟัน ใกล้เคียงกับคนเขมร

ข้อสันนิษฐาน หรือแนวคิดเกี่ยวกับ ความเป็นมา ของชนชาติไทย	นักวิชาการ เจ้าของแนวคิด หรือข้อสันนิษฐาน	หลักฐานสนับสนุน หรืออ้างอิง	ข้อวิจารณ์ หรือข้อคัดค้าน
5. อยู่บริเวณประเทศไทย ปัจจุบัน	- ศ.นพ.สุคต แสงวิเชียร - นายชิน อยู่ดี - ดร.กาลตัน เอส กูน	- หลักฐานทาง โบราณคดีสมัยก่อน ประวัติศาสตร์ เช่น โครงกระดูกมนุษย์ สมัยหินใหม่ที่ กาญจนบุรี นำมา เปรียบเทียบกับ โครงกระดูกของ คนไทยปัจจุบัน มีความคล้ายคลึงกัน มาก	- ยังไม่เป็นที่ยอมรับ กันทั่วไป ต้องหา หลักฐานมาสนับสนุน เพิ่มเติมอีกมาก

ที่มา : ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค
จำกัด 2544.

ใบงานที่ 2

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง การวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาข้อความต่อไปนี้แล้วตอบคำถามด้วยการทำเครื่องหมาย ✓
ลงในช่องที่กำหนดให้

ข้อ	ข้อมูล / หลักฐาน	ไม่เป็น ลายลักษณ์ อักษร	เป็น ลายลักษณ์ อักษร	หลักฐาน ขั้นต้น	หลักฐาน ขั้นรอง
1	ศิลาจารึก				
2	เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง				
3	พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท				
4	เครื่องศาสตราวุธ				
5	อนุสาวรีย์พ่อขุนรามคำแหง				
6	วิทยานิพนธ์				
7	อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย				
8	พระศรีศากยมุนี				
9	ภาพเขียนสีผาแต้มที่จังหวัด อุบลราชธานี				
10	หนังสือไทยรบพม่า				
11	พระบรมรูปทรงม้า รัชกาลที่ 5				
12	จดหมายเหตุเหตุม่อมราโชทัย				
13	โครงการควบคุมมนุษย์หิน				
14	หนังสือพิมพ์				
15	เครื่องขามสังคโลก				
16	หนังสือสารานุกรม				
17	หนังสือมหาชนก				

ข้อ	ข้อมูล / หลักฐาน	ไม่เป็น ลายลักษณ์ อักษร	เป็น ลายลักษณ์ อักษร	หลักฐาน ขั้นต้น	หลักฐาน ขั้นรอง
18	พระพุทธชินราชจำลอง				
19	พระปฐมเจดีย์				
20	ภาพเขียนเรื่องรามเกียรติ์ วัดพระแก้ว				

ที่มา : อัญชติ กุดคำรงค์ และคณะ. สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วงชั้นที่ 3
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ฉะเชิงเทรา : บริษัท โรงพิมพ์ประสานมิตร จำกัด, 2546. หน้า 90.

ใบงานที่ 3

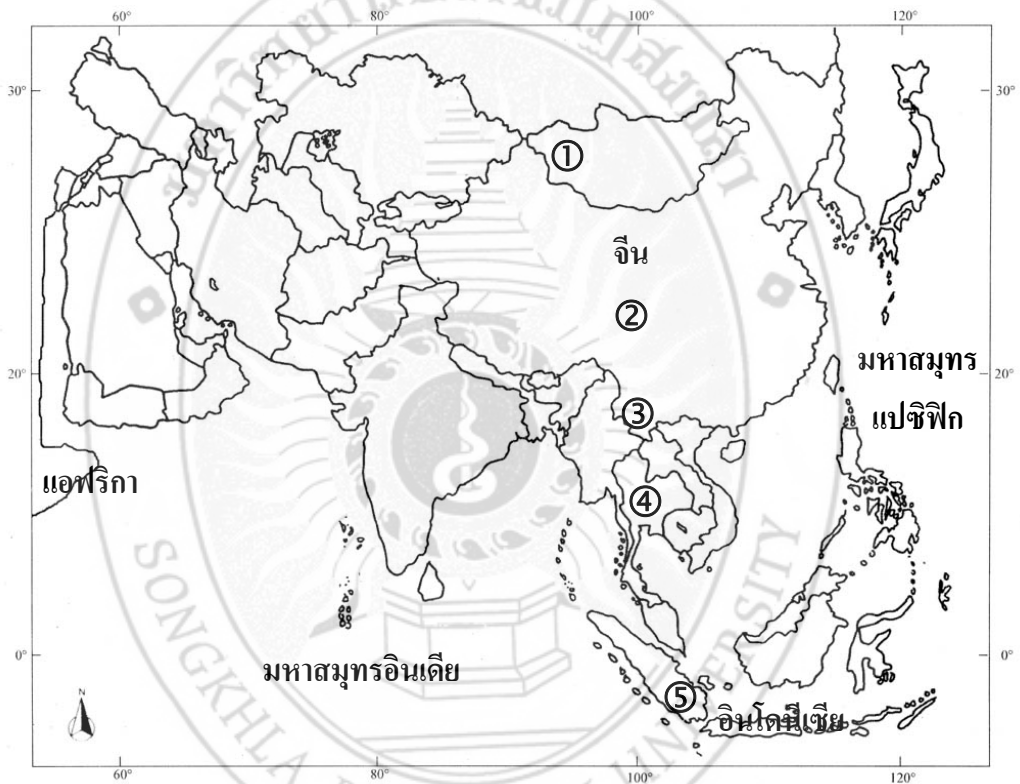
ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 1

เรื่อง แนวคิดถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนวิเคราะห์ตำแหน่งของหมายเลขบนแผนที่ต่อไปนี้ว่าสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยแนวคิดใด พร้อมทั้งอธิบายแนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการมากที่สุดในปัจจุบัน

1. หมายเลข ① สอดคล้องกับแนวคิด.....
2. หมายเลข ② สอดคล้องกับแนวคิด.....
3. หมายเลข ③ สอดคล้องกับแนวคิด.....
4. หมายเลข ④ สอดคล้องกับแนวคิด.....
5. หมายเลข ⑤ สอดคล้องกับแนวคิด.....

แนวคิดที่ได้รับการยอมรับจากนักวิชาการมากที่สุดในปัจจุบัน คือ แนวคิดในหมายเลข.....
 เหตุผล.....
 .....

กิจกรรมที่ 2 ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้ให้ถูกต้อง

1. วิลเลียม คลิฟตัน คอคต ได้กล่าวถึงถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยไว้ว่าอย่างไร
.....
.....
2. ตามทัศนะของขุนวิจิตรมาตรา ถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยอยู่ที่ใด.....
3. เมื่อพิจารณาแผนที่ ถ้าหากไทยเคลื่อนย้ายจากแถบภูเขาอัลไต แหล่งทวารวดีที่ต้องผ่าน คือ
.....
4. หนังสือแสดงบรรยายพงศาวดารสยามและลักษณะการปกครองประเทศสยามแต่โบราณเป็นพระนิพนธ์ของใคร..... ได้กล่าวถึงถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยว่าอยู่ที่ใด.....
5. เพราะเหตุใด ศาสตราจารย์ขจร สุขพานิช จึงมีความเชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยถิ่นกำเนิดของชนชาติไทย อยู่บริเวณตอนใต้ของจีน.....
.....
6. นักประวัติศาสตร์อิสระได้อาศัยการศึกษาค้นคว้าของนายแพทย์สมศักดิ์ พันธุ์สมบุญ เกี่ยวกับเรื่องใดมาใช้สนับสนุนแนวคิดที่ว่าถิ่นกำเนิดของชนชาติไทยอยู่บริเวณหมู่เกาะต่าง ๆ ของอินโดนีเซีย.....
7. หลักฐานที่มีน้ำหนักสูงของกลุ่มที่มีสมมุติฐานว่าถิ่นกำเนิดเดิมของไทยอยู่ในประเทศไทยนี้เองคือ.....
8. ข้อวิจารณ์หักล้างความเชื่อของแนวคิดที่เชื่อว่าถิ่นกำเนิดเดิมของไทยมาจากมณฑลเสฉวน คือ
.....
.....
9. กลุ่มที่เชื่อว่าคนไทยอพยพมาจากจีน ทั้งตอนบน ตอนกลางและตอนล่างนั้น มีความเชื่อหนึ่งที่ตรงกันถึงเหตุผลของการอพยพลงมายังดินแดนไทย คืออะไร.....
10. การศึกษาของศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี ใช้หลักฐานใดยืนยันแนวคิดที่ว่าชนชาติไทยมาจากคาบสมุทรทลายูและหมู่เกาะอินโดนีเซีย.....
.....

แผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : ปัจจัยทางภูมิศาสตร์
เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน
ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

โดย
นางสาวชุตินา ศิริวงศ์
ครูชำนาญการ
โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 : ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการการตั้งถิ่นฐาน

ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

- มาตรฐาน ส 5.1 ข้อ 1 วิเคราะห์เปรียบเทียบพื้นที่ของโลกแต่ละแห่งที่แตกต่างกัน
ในลักษณะทางกายภาพและระบบการดำเนินชีวิตของมนุษย์
- มาตรฐาน ส 4.3 ข้อ 2 รู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง
สังคม ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
ของประเทศไทยในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

การตั้งถิ่นฐานของชุมชนในดินแดนประเทศไทย จะมีพัฒนาการแบบค่อยเป็นค่อยไป
กล่าวคือ จะพัฒนาจากชุมชนขนาดเล็กและค่อย ๆ พัฒนาจนเป็นเมืองและอาณาจักรในที่สุด สภาพทาง
ภูมิศาสตร์ ทำเลที่ตั้ง การคมนาคม และการติดต่อค้าขายเป็นปัจจัยสำคัญของการตั้งถิ่นฐานและ
การดำเนินชีวิตของประชากร ข้อมูลที่ค้นพบจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทำให้สันนิษฐานได้ว่า
ดินแดนในแต่ละภาคของประเทศไทยเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะอินเดียและจีนที่มี
ความเจริญมาก่อนและสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่มีผลต่อพัฒนาการ
ในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัย
เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง

4. จุดประสงค์การเรียนรู้แนวทาง

- 4.1 วิเคราะห์ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิต
ของประชากรในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัยได้
- 4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่มีผลต่อพัฒนาการ
ในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัยได้

5. เนื้อหาสาระ

- 5.1 ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย
  - ที่ตั้งและอาณาเขต
  - ภูมิอากาศ
  - ภูมิประเทศ
  - ทรัพยากรธรรมชาติ
- 5.2 การพัฒนาจากชุมชนมาเป็นเมือง แคว้น และอาณาจักรในดินแดนประเทศไทย
- 5.3 การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ภาคต่าง ๆ ในประเทศไทย
  - 5.3.1 ภาคเหนือ
  - 5.3.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
  - 5.3.3 ภาคกลาง
  - 5.3.4 ภาคใต้
- 5.4 ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณ
  - 5.4.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา
  - 5.4.2 ผลงานทางภูมิปัญญา

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 1 – 2

วัฏจักรการเรียนรู้ 4 MAT

ขั้นที่ 1 การสร้างประสบการณ์

- 6.1 นักเรียนศึกษาลักษณะทางกายภาพโดยทั่วไปของประเทศไทย จากแผนที่ประเทศไทย โดยอาศัยประสบการณ์เดิมเรื่อง แผนที่ โดยครูร่วมอภิปรายซักถาม
  - ดินแดนประเทศไทยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศใด
  - ลักษณะทางกายภาพแต่ละภาคของประเทศไทยเป็นอย่างไร

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ประสบการณ์

- 6.2 นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยอันมีผลต่อการดำเนินชีวิต จากใบงานที่ 1 เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

ขั้นที่ 3 การปรับประสบการณ์เป็นความคิดรวบยอด

6.3 จากกิจกรรมที่ 6.2 ครูตั้งประเด็นคำถาม

- นักเรียนคิดว่าลักษณะทางกายภาพแบบใดที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต เพราะสาเหตุใด
- อาชีพหลักของคนในสมัยโบราณ ได้แก่อะไร
- นักเรียนคิดว่าสภาพทางภูมิศาสตร์แบบใดที่จะมีการพัฒนาได้รวดเร็วที่สุด

ขั้นที่ 4 การพัฒนาความรู้ความคิด

6.4 นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

ขั้นที่ 5 การปฏิบัติตนตามแนวคิดที่ได้เรียนรู้

6.5 ครูกับนักเรียนร่วมวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัย

ขั้นที่ 6 การสร้างสรรค์ชิ้นงานของตนเอง

6.6 นักเรียนเลือกสืบค้นอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยที่นักเรียนสนใจ คนละ 1 อาณาจักร จากหนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน ประวัติศาสตร์ ม.1 จากห้องสมุดกลุ่มสาระสังคมศึกษา ในห้องจริยะ โดยระบุปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน และลักษณะการดำรงชีวิตของประชากร

ขั้นที่ 7 การวิเคราะห์ผลงานและแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้

6.7 ครูสุ่มตัวอย่างนักเรียนนำเสนอผลงานจากกิจกรรมที่ 6.6 โดยมีตัวแทนนักเรียนร่วมกันวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์

ขั้นที่ 8 การแลกเปลี่ยนความรู้ความคิด

6.8 นักเรียนปรับปรุงแก้ไขผลงาน และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

หมายเหตุ แบบทดสอบ หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องปัจจัยทางภูมิศาสตร์ฯ จะสอบภายหลังจากศึกษาหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ตามรอยอารยธรรม

7. การวัดผลประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ /เกณฑ์)

7.1 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดโดย

7.1.1 การทำแบบทดสอบ เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์

7.1.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัย

7.2 การวัดและประเมินทักษะกระบวนการ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย :-

7.2.1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยอันมีผลต่อการดำเนินชีวิต

7.2.2 การสืบค้นอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย โดยระบุปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน และลักษณะการดำรงชีวิตของประชากร

7.3 การวัดและประเมินความงอกงามเชิงจริยธรรมจากพฤติกรรม การแสดงออก ความรู้สึก และการปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดย :-

7.3.1 สังเกตพฤติกรรมการเรียน

8. สื่อการเรียนการสอน / แหล่งเรียนรู้

8.1 แผนที่ประเทศไทยแสดงลักษณะทางกายภาพ

8.2 ใบงานที่ 1 เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

8.3 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

8.4 ห้องสมุดกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ ในห้องจริยะ

9. บันทึกหลังสอน

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน
...../...../.....

ใบงานที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 2

เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐาน

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำสั่ง ให้นักเรียนวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยอันมีผล
ต่อการดำเนินชีวิต

ภูมิภาค	ลักษณะ ภูมิประเทศ	ภูมิอากาศ	พืชพรรณ ธรรมชาติ	การดำเนินชีวิต
ภาคเหนือ	....	....	....	....
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	....	....	....	....
ภาคกลาง	....	....	....	....
ภาคใต้	....	....	....	....

ใบความรู้ที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย
รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ ที่ตั้งและอาณาเขต ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของดินแดนประเทศไทยมีลักษณะและมีอิทธิพลต่อการตั้งถิ่นฐาน ดังนี้

1. **ที่ตั้งและอาณาเขต** ตั้งอยู่กลางผืนแผ่นดินใหญ่ของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พื้นที่ตอนบนซึ่งเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศไทยอยู่ในเขตแผ่นดินใหญ่ มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา พื้นที่ตอนล่างเป็นคาบสมุทรติดต่อกับมาเลเซีย มีฝั่งทะเล 2 ด้าน คือ ด้านทะเลอันดามัน และด้านอ่าวไทย ลักษณะของที่ตั้งทำให้ติดต่อกับค้าขายกับดินแดนที่อยู่ห่างไกลออกไปได้ โดยเฉพาะติดต่อกับแหล่งอารยธรรมโบราณ 2 แหล่ง คือ อารยธรรมอินเดียทางตะวันตก และอารยธรรมจีนทางตะวันออก

2. **ภูมิอากาศ** ประเทศไทยอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมซึ่งพัดผ่านประจำตามฤดูกาล ได้แก่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดมาจากมหาสมุทรอินเดีย ตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม นำความชื้นจากมหาสมุทรเข้ามาทำให้มีฝนตก และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดจากไซบีเรียและตอนใต้ของจีน ตั้งแต่ประมาณเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน นำความหนาวเย็น และความแห้งแล้งเข้ามา การที่มีฝนตกเป็นประจำทุกปีทำให้เกิดสังคมเกษตรกรรม

3. **ภูมิประเทศ** แบ่งกว้าง ๆ ได้เป็น 4 ภาค คือ

ภาคเหนือ เป็นเทือกเขาสลับที่ราบระหว่างหุบเขา มีลำน้ำไหลผ่านและมีป่าไม้มาก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือภาคอีสาน เป็นที่ราบสูง ฝนตกมากแต่ดินเป็นทรายไม่อุ้มน้ำ

ภาคกลาง เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ ดินดีเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม

ภาคใต้ เป็นเทือกเขา มีที่ราบชายฝั่งทะเลทั้งสองด้าน ฝนตกชุกตลอดปี

4. **ทรัพยากรธรรมชาติ** มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ ของป่า พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ แร่ธาตุต่าง ๆ

จากปัจจัยที่กล่าวมาทำให้เกิดสังคมเกษตรกรรมในทุกภูมิภาคของประเทศไทย และรับอารยธรรมอินเดีย โดยเฉพาะด้านศาสนามาเป็นรากฐานของวัฒนธรรมไทย

การพัฒนาจากชุมชนมาเป็นเมือง แคว้น และอาณาจักรในดินแดนประเทศไทย

1. การพัฒนาจากชุมชนมาเป็นเมือง จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า ชุมชนหรือหมู่บ้าน มีพัฒนาการและขยายตัวจนกลายเป็นเมือง เริ่มมีปรากฏในช่วงพุทธศตวรรษที่ 7-8

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาจากชุมชนมาเป็นเมือง คือ การติดต่อและรับอารยธรรม ต่างชาติ ทั้งจีน อินเดีย เปอร์เซีย และโรมัน โดยจะพบในลักษณะภูมิประเทศ 2 แบบ ดังนี้

1.1 บริเวณใกล้ทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำ ชุมชนในบริเวณใกล้ทะเลและที่ราบลุ่มแม่น้ำ จะพัฒนาเป็นเมืองได้ง่ายกว่าในพื้นที่สูงที่เป็นภูเขา เพราะมีความอุดมสมบูรณ์มากกว่า ได้แก่ ที่ราบ ลุ่มแม่น้ำในภาคกลาง โดยเฉพาะแม่น้ำท่าจีน แม่น้ำคลอง เจ้าพระยา และบางปะกง

มีเมืองสำคัญในสมัยอดีตกาลในบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำดังกล่าว เช่น เมืองอู่ทอง (สุพรรณบุรี) เมืองนครชัยศรี (นครปฐม) เมืองละโว้ (ลพบุรี) และเมืองพระรถ (ชลบุรี) เป็นต้น ส่วนบริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล ได้แก่ เมืองสทิงพระ (สงขลา) และบริเวณเมืองยะรัง (ปัตตานี)

1.2 การพัฒนาจากเมืองมาเป็นแคว้น แคว้น หมายถึง กลุ่มเมืองหลาย ๆ เมืองรวมกัน โดยมีขอบเขตของแคว้นอย่างชัดเจน โดยผู้นำหรือผู้ปกครองแคว้นเป็นบุคคลที่เมืองต่าง ๆ ยอมรับ ในอำนาจ

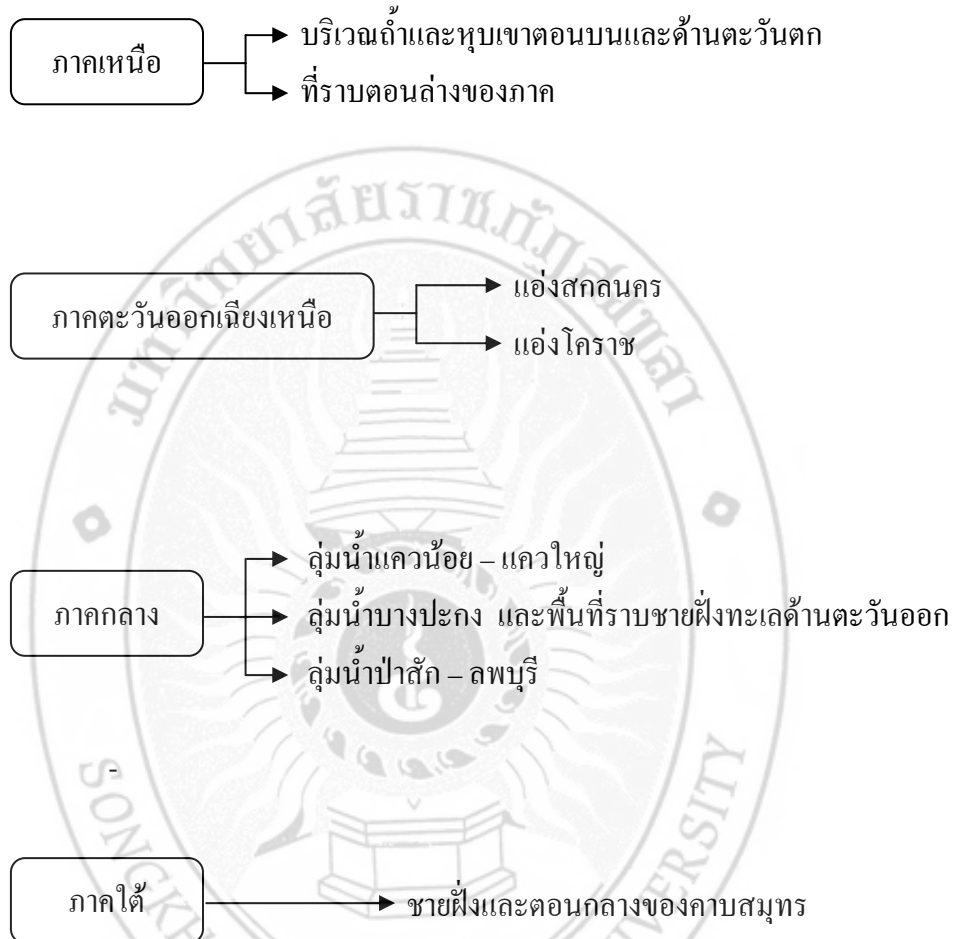
หลักฐานทางโบราณคดีแสดงถึงแคว้นต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทยที่เกิดจากการรวมตัวของเมืองต่าง ๆ ในพุทธศตวรรษที่ 12-15 ได้แก่ แคว้นละโว้ (ลพบุรี) แคว้นศรีวิชัย (ลำพูน) แคว้นโยนกเชียงแสน (เชียงราย) เป็นต้น

1.3 การพัฒนาจากแคว้นเป็นอาณาจักร อาณาจักร หมายถึง ราชอาณาจักร มีอาณาบริเวณ ชัดเจน มีผู้ปกครองเป็นผู้นำและมีอำนาจในการปกครองสูงสุด

เมื่อแคว้นใดขยายอำนาจได้ครอบครองดินแดนของแคว้นอื่น ๆ ในที่สุดก็รวมตัว เป็นอาณาจักร ถือว่าเป็นปัจจัยที่เกิดจากความเข้มแข็งทางทหาร ได้แก่ อาณาจักรอีสานปุระ (เจนละ) และอาณาจักรล้านนา เป็นต้น

แต่มีอาณาจักรบางแห่งที่พัฒนามากจากแคว้นที่เป็นศูนย์กลางการค้า โดยเฉพาะ อาณาจักรที่ตั้งอยู่บริเวณชายฝั่งทะเล เช่น อาณาจักรตามพรลิงค์ (นครศรีธรรมราช) และอาณาจักร ลังกาสูกะ (อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี) เป็นต้น

การตั้งถิ่นฐานและพัฒนาการชุมชนสมัยก่อนประวัติศาสตร์ภาคต่างๆ ในประเทศไทย

ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณ

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา

ปัจจัยภายใน	ปัจจัยภายนอก
ลักษณะทางกายภาพ <ul style="list-style-type: none"> - แบบที่เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิต ก็ยิ่งทำให้พัฒนาสิ่งดีๆ จนกลายเป็นภูมิปัญญา - แบบที่เป็นอุปสรรคต่อการตั้งถิ่นฐานและการดำรงชีวิต ก็จะสะท้อนภูมิปัญญาในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ลักษณะทางวัฒนธรรม <ul style="list-style-type: none"> - ลักษณะร่วม เช่น มีวัฒนธรรมข้าวเหมือนกัน - ลักษณะต่าง เช่น ศาสนาต่างกัน 	การรับอารยธรรมจากภายนอก <ul style="list-style-type: none"> - แหล่งอารยธรรมสำคัญที่ส่งผลต่ออาณาจักรโบราณ คือ อารยธรรมอินเดีย - มีการรับอารยธรรมเข้ามาโดยการติดต่อค้าขาย

2. ผลงานทางภูมิปัญญา

ภูมิปัญญา	ลักษณะสำคัญ
เกษตรกรรม	เห็นได้ชัดในสมัยทวารวดี <ul style="list-style-type: none"> - มีการใช้แรงงานวัวไถนา ควายทำนา พัฒนาผ่อนแรงคน - ใช้พันธุ์ข้าวเมล็ดเรียวยาว (แต่ก่อนเมล็ดป้อม)
การเลือกทำเลในการสร้างบ้าน	ต้องมีความรู้ในการศึกษาพื้นที่สำหรับสร้างเมือง โดยต้องคำนึงถึง <ul style="list-style-type: none"> - เป็นที่ราบ มีแม่น้ำไหลผ่าน เหมาะกับการตั้งถิ่นฐาน ทำการเกษตร - มีปากแม่น้ำออกสู่ทะเลกว้าง เหมาะสำหรับเป็นเมืองท่า และศูนย์กลางการค้าขายกับต่างประเทศ - เป็นศูนย์กลางชุมชน - มีภูเขาเป็นป้อมปราการ หรือแม่น้ำล้อมรอบเพื่อป้องกันข้าศึก
ตัวอักษร	สมัยทวารวดี ใช้อักษรบาลีจากอินเดียมาผสมผสานกับภาษาท้องถิ่น กลายเป็นอักษรมอญโบราณ ซึ่งเป็นอักษรของชาวทวารวดี
ศาสนา - ความเชื่อ	ศาสนามีอิทธิพลอย่างมากในการสร้างสรรค์ภูมิปัญญา โดยเฉพาะด้านศิลปกรรม ทั้งสถาปัตยกรรม และประติมากรรม

แผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : ตามรอยอารยธรรม
เรื่อง พัฒนาการความเป็นมาของประเทศไทยในอดีตถึงสมัยสุโขทัย
ระยะเวลา 12 ชั่วโมง

โดย
นางสาวชุติมา ศิริวงศ์
ครูชำนาญการ
โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-7

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 : ตามรอยอารยธรรม

เรื่อง พัฒนาการความเจริญของประเทศไทยในอดีตถึงสมัยสุโขทัย

ระยะเวลา 12 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.3 ข้อ 2 รู้และเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการของเศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง สังคม ศิลปวัฒนธรรม และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ของรัฐไทยในดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

2. สาระสำคัญ

ดินแดนประเทศไทยเคยเป็นที่ตั้งของรัฐโบราณหลายรัฐ ความเป็นมาหรือหลักฐานต่าง ๆ ที่ค้นพบหรือปรากฏในขณะนั้น อาจเปลี่ยนแปลงหรือถูกยกเลิกได้ เมื่อมีการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ และมีข้อมูลที่สมบูรณ์มากกว่าเดิม ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชาติไทย เรื่องราวของรัฐไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัย การสร้างความเจริญด้านต่าง ๆ ของอาณาจักรโบราณอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอด และผสมผสานมาเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตีความหลักฐานที่ค้นพบหรือเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือเข้าใจ ความเป็นมาของชาติไทย และเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.1 เข้าใจขั้นตอนวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และนำเสนอเหตุการณ์ของรัฐไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัยอย่างมีวิจารณญาณและมีความเป็นกลาง

4. จุดประสงค์การเรียนรู้แนวทาง

4.1 สรุปพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย ก่อนสมัยสุโขทัยได้

4.2 สรุปพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของสมัยสุโขทัยได้

5. เนื้อหาสาระ

5.1 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

5.1.1 อาณาจักรโบราณในภาคเหนือ

5.1.2 อาณาจักรโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

5.1.3 อาณาจักรโบราณในภาคกลาง

5.1.4 อาณาจักรโบราณในภาคใต้

5.2 พัฒนาการทางประวัติศาสตร์สมัยสุโขทัย

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

คาบที่ 1 – 2

6.1 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

6.2 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง คนไทยมาจากไหน

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน

6.3 นักเรียนดูภาพร่องรอยของอาณาจักรโบราณต่าง ๆ ใน ประเทศไทย เช่น

- ภาพพระพุทธรูปปางนาคปรก
- ภาพเศียรเทวรูป
- ภาพไหสังคโลก
- ภาพพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
- ภาพพระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี
- ภาพสถาปัตยกรรมศิลปะล้านนา

6.4 จากกิจกรรมที่ 6.3 ครูได้นำเสนอว่าเป็นภาพร่องรอยความเจริญของอาณาจักรโบราณของประเทศไทยในอดีต ซึ่งแต่ละแห่งได้สร้างสมความเจริญ จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรมและผสมผสานมาเป็นพื้นฐานทางวัฒนธรรมไทยสมัยต่อมาจนถึงปัจจุบัน

6.5 ครูซักถามนักเรียนเกี่ยวกับการพบร่องรอยหลักฐานที่แสดงว่ามีอาณาจักรโบราณหลายแห่งก่อตั้งขึ้น และพัฒนาการจนมีความเจริญรุ่งเรืองนั้น ก่อให้เกิดผลดีแก่คนรุ่นหลังอย่างไร โดยให้นักเรียนตอบคำถาม และแสดงความคิดเห็นโดยเสรี

6.6 ภาพดังกล่าวเป็นร่องรอยความเจริญในด้านใด และควรจะเป็นอาณาจักรโบราณในภาคใด ทำไมจึงคิดเช่นนั้น

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมหลักฐาน

6.7 นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 5 กลุ่ม ศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยถึงสมัยสุโขทัย ตลอดจนหนังสือประวัติศาสตร์ต่อไปนี้อาจห้องสมุดของกลุ่มสาระสังคมศึกษาในห้องจริยะ

- ประเสริฐ วิทยารัฐ และคณะ.2540. **ส 102 ประเทศของเรา 2 สมบูรณ์แบบ.**

กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.2543

ประวัติศาสตร์ไทยจะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.

- ดนัย ไชยโยธา.2543. **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย 1.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- พรภิรมณ์ เชียงกุล , มานิตย์ นวลลออ , สมเกียรติ วันทะนะ.2543. **ประวัติศาสตร์**

การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- เอกรินทร์ สี่มหาศาล , สมเกียรติ ภูระหงษ์. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดน**

ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

- ศีกฤทธิ์ บุญบาและคณะ.2544. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย.**

กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- ณรงค์ พ่วงพิศและคณะ.2546. **ประวัติศาสตร์ ม.1.** กรุงเทพฯ :

บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2546. **ประวัติศาสตร์ไทยเชิงวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ :

คุรุสภาลาดพร้าว.

โดยศึกษากลุ่มละ 1 ภาค ได้แก่

6.7.1 ภาคเหนือ

- อาณาจักรโยนกเชียงแสน
- อาณาจักรหริภุญชัย
- อาณาจักรล้านนา

6.7.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- อาณาจักรโคตรบูรณ์
- อาณาจักรอีสานปุระ

6.7.3 ภาคกลาง

- อาณาจักรทวารวดี
- อาณาจักรละโว้

6.7.4 ภาคใต้

- อาณาจักรลังกาสุกะ
- อาณาจักรตามพรลิงค์
- อาณาจักรศรีวิชัย

6.7.5 สมัยสุโขทัย

โดยศึกษาในประเด็นต่อไปนี้ :- ที่ตั้ง ภูมิปัญญาด้านต่าง ๆ (ศาสนา , ศิลปกรรม , อาชีพ)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และประเมินค่าของข้อมูล

6.8 ครูทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตีความหลักฐานที่ค้นพบหรือเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือเข้าใจความเป็นมาของชาติไทย

6.9 นักเรียนตรวจสอบ และประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาแต่ละเอกสาร เช่น การกล่าวถึงตัวบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ว่าถูกต้องเป็นจริงตามยุคสมัยหรือไม่

6.10 สมาชิกของกลุ่มช่วยกันค้นหาความมีเหตุผลความเป็นจริงตามหลักฐาน

ขั้นที่ 4 ขั้นตีความและสังเคราะห์

6.11 นักเรียนนำหลักฐาน “อาณาจักรโบราณของประเทศไทยในอดีตถึงสมัยสุโขทัย” ที่ผ่านการวิเคราะห์ ประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่าหลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน โดยแสดงความคิดเห็นประกอบ แล้วจึงดำเนินการสรุป

6.12 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตีความข้อมูลพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของเรื่องที่รับผิดชอบ และนำเสนอเป็นมติของกลุ่ม

คาบที่ 3-4

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อมูล

6.13 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนออาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยถึงสมัยสุโขทัย ที่กลุ่มรับผิดชอบ โดยอธิบายเรื่องที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล โดยมีหลักฐานอ้างอิง

6.14 ครูอธิบายเนื้อหาข้อมูลเพิ่มเติม โดยใช้แผนที่รัฐกิจประเทศไทยประกอบ

คาบที่ 5-6

ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน

6.15 ครูทบทวนขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ ในการนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และนำเสนอเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์อย่างมีวิจารณ์ญาณ และมีความเป็นกลาง โดยใช้คำถามชี้้นำการศึกษาความรู้จากเอกสาร ภาพหลักฐานทางประวัติศาสตร์ และการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์

ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้ (วิธีการทางประวัติศาสตร์)

ขั้นที่ 1 ขั้นการกำหนดปัญหาหรือข้อสมมติฐาน

6.16 ครูนำภาพร่องรอยของอาณาจักรโบราณต่าง ๆ ใน ประเทศไทย เช่น ภาพศิลาเทวรูป ภาพพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ให้นักเรียนดู พร้อมซักถามนักเรียนว่าเคยเดินไปเที่ยวหรือเคยเห็นร่องรอยความเจริญเหล่านี้ของอาณาจักร โบราณในดินแดนประเทศไทยหรือไม่ เพื่อจุดประเด็นให้นักเรียนเกิดความสนใจ

6.17 นักเรียนร่วมกันอภิปรายหาเหตุผลว่า ทำไมอาณาจักรโบราณแต่ละภาคจึงมีพัฒนาการความเจริญที่คล้ายคลึงกัน และส่วนใหญ่ได้รับจากความเจริญจากอารยธรรมใด

6.18 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าเราจะสันนิษฐานความเจริญของอาณาจักร โบราณได้จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์

6.19 ครูกระตุ้นให้นักเรียนนำวิธีการทางประวัติศาสตร์มาศึกษาประวัติศาสตร์อาณาจักรโบราณ โดยศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมหลักฐาน

6.20 ครูและนักเรียนร่วมกันวางแผนสืบค้นอาณาจักร โบราณจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของหัวข้อที่จะไปศึกษา วิธีการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องทำ วิธีการปฏิบัติตนขณะศึกษาในแหล่งเรียนรู้ การเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นในการเรียน และการแบ่งกลุ่มมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบ

6.21 นักเรียนร่วมกันโดยเสนอแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในจังหวัดสงขลา ที่จะใช้ในการรวบรวมข้อมูล เช่น สุสานสุลต่านสุไลมาน ชุมชนเมืองสงขลาฝั่งเขาแดง วัดเขาน้อย พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติสงขลา และสถาบันทักษิณคดีศึกษา

6.22 นักเรียนแบ่งกลุ่ม เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์

คาบที่ 7-12

ขั้นที่ 2 ขั้นรวบรวมหลักฐาน (ต่อ)

6.21 ครุณานักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 35 คน ไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดสงขลา ในอำเภอสิงหนคร พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และสิ้นสุดที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา และทั้งไปและกลับระยะทางประมาณ 160 กิโลเมตร ภายใต้การดูแลของครูในกลุ่มสาระสังคมศึกษา จำนวน 2 คน เพื่อสร้างความตระหนักและเกิดความรู้ความเข้าใจว่า การศึกษาค้นคว้าความเป็นมาของชนชาติไทย เรื่องราวของประเทศไทยในอดีต จำเป็นต้องอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ และหลักวิชาการสาขาต่าง ๆ มาช่วยในการวิเคราะห์ ประเมินคุณค่า และตีความหลักฐานที่ค้นพบหรือเกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนน่าเชื่อถือ โดยวิธีการต่าง ๆ ดังนี้

- เดินเท้าสำรวจบริเวณวัดเขาน้อย และป้อมเมืองสงขลา หมายเลข 9 โดยมีครูอธิบายให้ ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของสถานที่ดังกล่าวโดยสังเขป

- นั่งรถศึกษาความเป็นอยู่บริเวณชุมชนเมืองสงขลาฝั่งเขาแดง สุสานตระกูล ณ สงขลา และวัดสุวรรณคีรี

- ชมวิดีโอทัศน์ / ฟังคำบรรยาย และศึกษาโบราณสถาน โบราณวัตถุของอาณาจักรโบราณ ในภาคใต้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ สงขลา

- ชมวิดีโอทัศน์ / ฟังคำบรรยายสรุปพัฒนาการความเจริญของอาณาจักรโบราณในประเทศไทย และศึกษาโบราณวัตถุในสถาบันทักษิณคดีศึกษา สงขลา

(หมายเหตุ ประเมินผลโดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในการศึกษา แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ประเมินความร่วมมือในการทำงานระบบกลุ่ม)

ขั้นที่ 3 ขั้นวิเคราะห์และประเมินค่าของข้อมูล

6.22 นักเรียนนำหลักฐานที่ได้จากการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน จากเอกสารประกอบการค้นคว้าในห้องสมุดของกลุ่มสาระสังคมศึกษาฯ และสืบค้นข้อมูลพัฒนาการความเจริญของอาณาจักรโบราณที่กลุ่มรับผิดชอบเพิ่มเติมจากเว็บไซต์ต่าง ๆ อาทิ

- www.sema.go.th/node/801 อาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย

- school.obec.go.th/mrPattra/history/index_10.html

พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทย

- www.moohin.com/thaihistory ประวัติศาสตร์ชาติไทย

- www.siamboran.net/mos/content/view/70/48/-38k ประวัติศาสตร์ไทยแนวคิดใหม่

- <http://th.wikipedia.org/wiki/ประเทศไทย>

- www.suriyanchantra.com/catalog.php?idp=22 อาณาจักรศรีวิชัย
- <http://board.palungjit.com/showthread.php?p=557968>
ศิลาจารึกโบราณอาณาจักรศรีวิชัย
- www.geocities.com/iseeu258/1.htm อาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย
- <http://buddhapuem.com/index.php?lay=boardshow> การค้นพบอาณาจักรทวารวดี
- http://www.sukhothai.go.th/history/hist_01.htm ประวัติศาสตร์สุโขทัย
- <http://www.thaiblogonline.com/Pawin.blog?PostID=311> อาณาจักรสุโขทัย
- <http://www.siamhistory.com/bbs/showthread.php?t=4> อาณาจักรสุโขทัย

6.23 นักเรียนแต่ละกลุ่มรวบรวมหลักฐาน คำบรรยายสรุป ภาพถ่าย หรือหลักฐานอื่นๆมาเรียบเรียง และวิเคราะห์ประเมินค่าของข้อมูล ตีความและสังเคราะห์ว่า หลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือ โดยแสดงความคิดเห็นประกอบ

ขั้นที่ 4 ขั้นตีความและสังเคราะห์

6.24 นักเรียนนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนหลักฐาน “อาณาจักรโบราณของประเทศไทยในอดีต” ที่ผ่านการวิเคราะห์ประเมินค่าแล้ว มาตีความและสังเคราะห์ว่า หลักฐานใดมีความสำคัญ มีความน่าเชื่อถือ ถูกต้องตามเหตุการณ์มากกว่ากัน โดยแสดงความคิดเห็นประกอบแล้วจึงดำเนินการสรุป

6.25 นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตีความข้อมูลพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณที่รับผิดชอบ และนำเสนอเป็นมติของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 ขั้นนำเสนอข้อมูล

6.26 นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนออาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยถึงสมัยสุโขทัยที่กลุ่มรับผิดชอบ ในลักษณะของการจัดบอร์ดนิทรรศการและแผ่นพับ โดยอธิบายเรื่องที่ศึกษาอย่างสมเหตุสมผล โดยมีหลักฐานอ้างอิง

6.27 ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปผลการศึกษาเรื่องราวในอดีต โดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ว่าถูกต้องชัดเจนหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลักฐานเป็นสำคัญ และร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้

6.28 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง ตามรอยอารยธรรม

7. การวัดผลประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ /เกณฑ์)

- 7.1 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดโดย
  - 7.1.1 การทำแบบทดสอบ เรื่อง ตามรอยอารยธรรม
  - 7.1.2 การสรุปอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยถึงสมัยสุโขทัย

7.2 การวัดและประเมินทักษะกระบวนการ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย :-

7.2.1 สังเกตการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการบรื่องรอยหลักฐาน ที่แสดงว่ามีอาณาจักร โบราณหลายแห่งก่อตั้งขึ้น และพัฒนาการจนมีความเจริญรุ่งเรืองนั้น ก่อให้เกิดผลดีแก่คนรุ่นหลังอย่างไร

7.2.2 การสืบค้นพัฒนาการความเป็นมาของอาณาจักรโบราณและสุโขทัยโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์

7.2.3 การวิเคราะห์พัฒนาการความเจริญของประเทศไทยในอดีต ในลักษณะของแผ่นพับ

7.3 การวัดและประเมินความงอกงามเชิงจริยธรรมจากพฤติกรรม การแสดงออก ความรู้สึก และการปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดย :-

7.3.1 สังเกตพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรมในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8. สื่อการเรียนการสอน / แหล่งเรียนรู้

8.1 ภาพร่องรอยของอาณาจักรโบราณต่าง ๆ ใน ประเทศไทย เช่น

- ภาพพระพุทธรูปปางนาคปรก
- ภาพเศียรเทวรูป
- ภาพไหสังคโลก
- ภาพพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
- ภาพพระปรางค์สามยอด จังหวัดลพบุรี
- ภาพสถาปัตยกรรมศิลปะล้านนา

8.2 ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดน ประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

8.3 เอกสารประกอบการค้นคว้า :-

- ประเสริฐ วิทยาธิฐ และคณะ.2540. **ศ 102 ประเทศของเรา 2 สมบูรณ์แบบ.**

กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ คู่มือการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์.2543

ประวัติศาสตร์ไทยจะเรียนจะสอนกันอย่างไร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา กรมศาสนา.

- ดนัย ไชยโยธา.2543. **พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย 1.**

กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- พรภิรมณ์ เชียงกุล , มานิตย์ นवलลอ , สมเกียรติ วันทะนะ.2543. **ประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.

- เอกรินทร์ สี่มหาศาล , สมเกียรติ ภูระหงษ์. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดน ประเทศไทย.** กรุงเทพฯ : บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.

- คีตกฤษี บุญบา และคณะ.2544. **ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนประเทศไทย.**
กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์แม็ค จำกัด.
- ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ.2546. **ประวัติศาสตร์ ม.1.** กรุงเทพฯ :
บริษัท อักษรเจริญทัศน์ อจท. จำกัด.
- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.2546. **ประวัติศาสตร์ไทยเชิงวิเคราะห์.** กรุงเทพฯ :
คุรุสภาลาดพร้าว.

8.4 แผนที่รัฐกิจประเทศไทย

8.5 เว็บไซต์ต่าง ๆ :-

- www.sema.go.th/node/801 อาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย
- school.obec.go.th/mrPattra/history/index 10.html
พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคต่าง ๆ ในดินแดนประเทศไทย
- www.moohin.com/thaihistory ประวัติศาสตร์ชาติไทย
- www.siamboran.net/mos/content/view/70/48/-38k ประวัติศาสตร์ไทยแนวคิดใหม่
- http://th.wikipedia.org/wiki ประเทศไทย
- www.suriyanchantra.com/catalog.php?idp=22 อาณาจักรศรีวิชัย
- http://board.palungjit.com/showthread.php?p=557968
ศิลาจารึก โบราณอาณาจักรศรีวิชัย
- www.geocities.com/iseeu258/1.htm อาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทย
- http://buddhapuem.com/index.php?lay=boardshow การค้นพบอาณาจักรทวารวดี
- http://www.sukhothai.go.th/history/hist_01.htm ประวัติศาสตร์สุโขทัย
- http://www.thaiblogonline.com/Pawin.blog?PostID=311 อาณาจักรสุโขทัย
- http://www.siamhistory.com/bbs/showthread.php?t=4 อาณาจักรสุโขทัย

9. บันทึกหลังสอน

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

...../...../.....

ใบความรู้ที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 3

เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณ

ในดินแดนประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคเหนือ

1. อาณาจักรโยนกเชียงแสน (พุทธศตวรรษที่ 12- 19)

เป็นอาณาจักรแรกของคนไทยบนผืนแผ่นดินไทยมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเชียงแสน (อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) และขยายอำนาจอยู่ในบริเวณใกล้เคียง (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 68)

ตามตำนานสิงหนวัตินกล่าวว่า พระเจ้าสิงหนวัติ ได้อพยพผู้คนเดินทางลงมาจากตอนใต้ของดินแดนจีน และมาสร้างเมืองชื่อ นาคพันธุสิงหนวัตินคร ขึ้นในสถานที่ซึ่งเป็นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีเมืองเชียงแสนเป็นราชธานี ครอบครองดินแดนกว้างขวาง ทางทิศตะวันออก ตั้งแต่เขตตั้งเกี้ยวของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามในปัจจุบัน จนถึงแม่น้ำสาละวินเขตรัฐฉาน ในสหภาพพม่า ทางเหนือจากบริเวณเมืองหนองแสงมณฑลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงมาถึงลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบน

พระเจ้าพรหมกุมาร

ถึงสมัยพระเจ้าฟังคราช อาณาจักรโยนกเชียงแสน ถูกขอมรุกรานจึงต้องอพยพราษฎรไปสร้างเมืองใหม่ที่เวียงสีทอง ริมแม่น้ำสาย ต่อมาเจ้าชายพรหมกุมาร ราชโอรสขับไล่ขอมได้สำเร็จจึงทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าฟังคราชกลับไปครองเชียงแสนตามเดิม ส่วนพระองค์ได้ทรงนำผู้คนไปสร้างเมืองไชยปราการ ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของเชียงแสน เพื่อใช้เป็นเมืองหน้าด่านป้องกันขอมกลับขึ้น ไปรุกราน

พระเจ้าไชยสิริ กษัตริย์องค์ต่อมาทรงครองราชย์สืบต่อมาได้ 6 ปี ก็ต้องเสียเมืองแก่ขอมอีก พระเจ้าไชยสิริได้ทรงโปรดให้เผาเมืองทิ้ง จึงเป็นอันว่าอาณาจักรโยนกเชียงแสนได้สิ้นสุดทางการเมืองลง

เสริมสาระ

สิ่งที่เป็นมรดกตกทอดจากอาณาจักรโยนกเชียงแสนที่นับว่าโดดเด่น คือ ศิลปะเชียงแสน โบราณวัตถุ โบราณสถาน มีลักษณะเฉพาะที่เห็นอย่างเด่นชัดจากพุทธลักษณะของพระพุทธรูป คือ มีริศมีเป็นรูปดอกบัวตูมหรือลูกแก้วขมวดพระเศวตใหญ่ พระพักตร์กลมอ้ม พระหนุเป็นปม พระองค์อวบอ้วน พระอุระนูน ชายจีวรเหนือพระอังสะซ้ายสั้น ปลายเป็นจีวรตะเจ็บ นิยมสร้างปางมารวิชัยขัดสมาธิเพชร และเห็นฝ่าพระบาททั้ง 2 ข้าง ฐานมีกลีบบัวคว่ำ บัวหงายและเกสรบัวประกอบ หล่อด้วยสัมฤทธิ์ (รองศาสตราจารย์คณีย์ ไชยโยธา. 2543 : 48-49)

พระพุทธรูปปางมารวิชัย
ศิลปะเชียงแสน

2. อาณาจักรหริภุญชัย (พุทธศตวรรษที่ 13 –19)

ตั้งอยู่ที่เมืองหริภุญชัย หรือจังหวัดลำพูนในปัจจุบัน และขยายอิทธิพลอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ๆ เท่านั้น ในตำนานจามเทวีวงศ์หรือตำนานเมืองหริภุญชัย กล่าวว่าฤาษีวาสุเทพเป็นผู้สร้างเมืองหริภุญชัย และขอให้กษัตริย์ละโว้ส่งเชื้อพระวงศ์มาปกครอง ละโว้จึงส่งพระนางจามเทวีผู้เป็นพระราชธิดามาเป็นปฐมกษัตริย์แห่งหริภุญชัย (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 68) พระนางได้ทรงนำคณะสงฆ์ นักปราชญ์ราชบัณฑิต และช่างศิลปะแขนงต่าง ๆ จำนวนมากขึ้นไปด้วย

ครั้นถึงตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 16 อาณาจักรขอมได้ขยายอำนาจเข้ายึดครองอาณาจักรละโว้ไว้ได้ ต่อมาในตอนปลายพุทธศตวรรษที่ 17 ได้มีสงครามขึ้นระหว่างอาณาจักรหริภุญชัยกับกองทัพขอมแห่งละโว้ แม้ว่ากองทัพละโว้จะไม่สามารถเอาชนะได้ แต่ก็ทำให้หริภุญชัยอ่อนแอลง ประชาชนเดือดร้อนจึงอพยพไปอยู่ที่อื่น จนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ 17 พระเจ้าอาทิตย์ยราชได้ปกครองหริภุญชัยและได้สร้างความเจริญรุ่งเรืองโดยเฉพาะการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ทรงสร้างพระธาตุหริภุญชัย สร้างวัด ทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุขต่อเนื่องมาจนถึง พ.ศ.1835 พระยามังรายมหาราชแห่งอาณาจักรล้านนายกทัพมาโจมตี และรวมหริภุญชัยเข้าเป็นส่วนหนึ่งของล้านนา

พระธาตุหริภุญชัย ศิลปกรรมในพระพุทธศาสนา
ของอาณาจักรหริภุญชัย

เสริมสาระ

อาณาจักรหริภุญชัยเป็นศูนย์กลางพระพุทธศาสนา นิกายเถรวาทในดินแดนภาคเหนือสมัยนั้น โบราณสถาน โบราณวัตถุแบบหริภุญชัยที่สำคัญ ส่วนใหญ่อยู่ในเขต เมืองลำพูน เช่น เจดีย์วัดกู่ หรือวัดจามเทวี ซึ่งเป็นเจดีย์ ทรงสี่เหลี่ยม และเจดีย์ทรงแปดเหลี่ยม วัดพระธาตุหริภุญชัย ที่บรรจุพระบรมธาตุ มีเจดีย์พระประธานองค์ใหญ่ เป็นต้น แบบสถาปัตยกรรมแบบล้านนาในสมัยต่อมา มีการสร้างพระพุทธรูปศิลาและรูปปั้น และมีการใช้ภาษามอญโบราณในศิลาจารึกของหริภุญชัยด้วย (รองศาสตราจารย์ดุษณี ไชยโยธา. 2543 : 45)

3. อาณาจักรล้านนา (พุทธศตวรรษที่ 19-25)

อาณาจักรล้านนาเจริญรุ่งเรืองขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 19 มีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองนพบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ (จังหวัดเชียงใหม่) และขยายอำนาจปกครองไปทั่วดินแดนภาคเหนือผู้ก่อตั้งอาณาจักรล้านนาคือ พระยามังรายมหาราช (พ.ศ.1804-1854) ซึ่งเดิมปกครองเมืองเชียงแสน ในต้นพุทธศตวรรษที่ 19 ขณะนั้นในภาคเหนือมีอาณาจักรใหญ่น้อยหลายแห่ง เช่น หริภุญชัย เอลางค์ (ลำปาง) โยนกเชียงแสน

พระยามังรายมหาราชสามารถปราบปรามและรวบรวมแคว้นต่าง ๆ ในภาคเหนือเข้าไว้ด้วยกันเป็นอาณาจักรล้านนาและตั้งราชธานีแห่งใหม่ขึ้นที่เวียงกุมกาม แต่ประทับอยู่ไม่นานก็ย้ายเมืองไปอยู่ที่เชียงใหม่ใน พ.ศ.1839

พระยามังรายมหาราชเป็นกษัตริย์ที่มีความสามารถ และสร้างความเจริญให้แก่อาณาจักรล้านนามากมาย ที่สำคัญมีดังนี้

ด้านภาษา ได้คิดค้นตัวอักษรและทำให้ชาวล้านนามีตัวอักษรใช้ 3 แบบ คือ อักษรธรรมล้านนา หรืออักษรตัวเมืองซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลาย อักษรฝักขามที่ดัดแปลงมาจากตัวอักษรของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช และอักษรขอมเมืองหรืออักษรไทยนิเทศ ซึ่งดัดแปลงมาจากอักษรสองแบบแรก

ด้านการปกครอง ทรงขยายอาณาเขตของล้านนาออกไป โดยรวบรวมหัวเมืองต่างๆ เช่น เอลางค์ นครพิงค์ แคว้นโยนก หริภุญชัย เข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนาโดยปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีกฎหมายที่ใช้ปกครองเรียกว่า “มังรายศาสตร์”

ด้านศาสนา รับเอาพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์จากสุโขทัยและพม่า ทรงสังคายนาพระไตรปิฎกใน พ.ศ.2020 นับเป็นการสังคายนาพระไตรปิฎกเป็นครั้งที่ 8 และทรงสร้างวัดหลายแห่ง เช่น วัดโพธารามมหาวิหาร (วัดเจดีย์เจ็ดยอด) เป็นต้น และให้การอุปถัมภ์พระสงฆ์

อาณาจักรล้านนาเจริญสูงสุดในสมัยพระเจ้าติโลกราช (พ.ศ. 1984-2030) สมัยนี้ล้านนามีความเข้มแข็งมาก และได้ทำสงครามกับอาณาจักรอยุธยาในสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ (พ.ศ. 1991-2031) ติดต่อกันเกือบ 24 ปี

ปลายพุทธศตวรรษที่ 21 ล้านนาอ่อนแอลงจากความแตกแยกของผู้ปกครองและขุนนาง ดังนั้นขุนนางกลุ่มหนึ่งได้เชิญพระเชษฐาธิราชจากอาณาจักรล้านช้าง (ลาว) มาเป็นกษัตริย์ของล้านนาระหว่าง พ.ศ.2089-2090 แต่พระเชษฐาธิราชไม่สามารถแก้ปัญหาความแตกแยกในกลุ่มขุนนางได้ จึงเสด็จกลับไปครองล้านช้างตามเดิม ความอ่อนแอของล้านนาทำให้พม่าและอยุธยาขยายอำนาจเข้าไป จนต้องตกเป็นประเทศราชของพม่า ใน พ.ศ. 2101

พระธาตุคอกยสุเทพ จังหวัดเชียงใหม่
ปูชนียสถานสำคัญของอาณาจักรล้านนา

หลังจากนั้นก็ถูกพม่าและอยุธยา ผลัดกันเข้าปกครอง ในบางครั้งก็เป็นอิสระ จนในสมัยธนบุรีล้านนาจึงตกเป็นประเทศราชของไทย และในสมัยรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (พ.ศ. 2411-2453) ทรงรวมล้านนาเข้ามา เป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรสยาม (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 69-71)

พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. อาณาจักรโคตรบูรณ (พุทธศตวรรษที่ 12-16) มีศูนย์กลางอยู่ที่นครพนม มีอาณาเขตปกคลุมพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนถึงแดนฝั่งซ้ายของแม่น้ำโขง (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 74)

เรื่องราวของอาณาจักรโคตรบูรณ ปรากฏอยู่ใน“ตำนานอุรังคธาตุ” ซึ่งกล่าวถึงการสร้างโบราณสถานสำคัญทางพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท คือ เจดีย์พระธาตุพนมที่เมืองนครพนม มหาชนเชื่อกันว่าภายในเจดีย์มีการบรรจุพระบรมธาตุส่วนหน้าพระอุระของพระพุทธเจ้า ซึ่งเรียกว่า “อุรังคธาตุ”

อาณาจักรโคตรบูรณ มีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมกับดินแดนลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาในระยะแรก ต่อมาอาณาจักรโคตรบูรณได้ตกเป็นเมืองขึ้นของล้านช้าง อิทธิพลทางศิลปวัฒนธรรมขอมจากบริเวณปากแม่น้ำโขง จึงแพร่เข้ามายังดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการสร้างรูปพระโพธิสัตว์หรือสร้างศิวลึงค์เพื่อเคารพบูชา และมีการสร้างศาสนสถานเป็นปราสาทหรือปราสาทหิน เช่น ปราสาทหินพิมายที่นครราชสีมา ปราสาทหินพนมรุ้งที่บุรีรัมย์

พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม

2. อาณาจักรอีสานปุระ (พุทธศตวรรษที่ 12-18) หรือเจนละ ครอบคลุมพื้นที่ดินแดนประเทศลาว ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย ในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์และปราจีนบุรี รวมทั้งดินแดนของประเทศกัมพูชาปัจจุบัน รุ่งเรืองขึ้นในสมัยพระเจ้าอีสานวรมัน ต่อมาอาณาจักรแตกแยกเป็น 2 ส่วน คือ เจนละบก และเจนละน้ำ ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 2 ทรงรวบรวมอาณาจักรเจนละเข้าด้วยกันเป็นอาณาจักรขอม (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 75)

ลักษณะสำคัญทางด้านสังคมวัฒนธรรม

ด้านเชื้อชาติ สันนิษฐานว่าเป็นชนเชื้อชาติเขมร หรือมอญ-เขมร มีรูปร่างเล็กผิวดำ

ด้านศาสนา ได้รับอิทธิพลความเชื่อจากสมัยฟูนันและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ด้านภาษา ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย มีการประดิษฐ์ตัวอักษรโดยประยุกต์จากอักษรอินเดียมาเป็น “อักษรขอมโบราณ” รวมทั้งได้รับอิทธิพลด้านวรรณคดี เรื่อง “รามายณะหรือมหากาพย์” ที่บันทึกเป็นภาษาสันสกฤต

ด้านการปกครอง สันนิษฐานว่าได้รับอิทธิพล

การปกครองแบบเทวราชาตามคติพราหมณ์ของอินเดีย

ด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม มีการสร้างเทวรูปในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และก่อสร้างอาคารโดยใช้หินเป็นวัสดุในการก่อสร้าง รวมทั้งแกะสลักลวดลายตามอิทธิพลศิลปะที่รับจากอินเดีย (อ.ศีกฤทธิ์ บุญบาและคณะ. 2544 : 114)

ปราสาทหินพนมรุ้ง และทับหลังนารายณ์บรรทมศิลป์
จังหวัดบุรีรัมย์

พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคกลาง มีดังนี้

1. อาณาจักรทวารวดี (พุทธศตวรรษที่ 11-16)

เป็นอาณาจักรสมัยประวัติศาสตร์ที่มีหลักฐานแน่นอนเป็นแห่งแรกบนผืนแผ่นดินไทย เรื่องราวของทวารวดีปรากฏอยู่ในบันทึกการเดินทางของหลวงจีนอี้จิง ที่เรียกชื่อในบันทึกว่า

“โล-โล-โป-ตี” ว่าเป็นอาณาจักรที่อยู่ระหว่างอาณาจักรศรีเกษตร (พม่าตอนใต้) กับอาณาจักรอีสานปุระ (เขมร) ซึ่งหมายความว่า ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา และอาจมีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดนครปฐม เพราะพบเหรียญที่นครปฐมมีจารึกเป็นภาษาสันสกฤตว่า “ศรีทวารวดีศวรรปุณย” แปลว่า “การบุญของผู้ใหญ่แห่งทวารวดี”

ในการขุดค้นทางโบราณคดีที่เมืองนครชัยศรี (นครปฐม) ได้พบหลักฐานสมัยทวารวดีจำนวนมาก เช่น ธรรมจักรศิลา พระพุทธรูปศิลาขนาดใหญ่ประทับนั่งห้อยพระบาท ปางแสดงธรรม รวมถึงโบราณสถานขนาดใหญ่ เช่น เจดีย์จุลประโทน และฐานอาคารที่วัดพระเมรุ หลักฐานทางโบราณคดีเหล่านี้แสดงถึงการเป็นเมืองสำคัญของนครปฐมในสมัยทวารวดี และที่จังหวัดสุพรรณบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท ได้พบเหรียญเงินที่มีจารึกชื่อ “ทวารวดี” ด้วย

ทวารวดีรับอิทธิพลหลายอย่างจากอินเดีย เช่น ด้านการปกครอง ได้รับความเชื่อเรื่องการปกครองโดยกษัตริย์ สันนิษฐานว่าการปกครองสมัยทวารวดี แบ่งออกเป็นแคว้น มีเจ้านายปกครองตนเอง แต่มีความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ มีการแบ่งชนชั้นในสังคมออกเป็นชนชั้นปกครอง และชนชั้นที่ถูกปกครอง

ด้านการศาสนา ได้รับอิทธิพลศาสนาพราหมณ์ – ฮินดู และพระพุทธศาสนาโดยเฉพาะนิกายเถรวาท จนทำให้อาณาจักรทวารวดีกลายเป็นอาณาจักรของชาวพุทธให้ความสำคัญแก่การทำ โดยได้พบจารึกแสดงการถวายสิ่งของแก่วัดและพระสงฆ์ รวมถึงมีการสร้างงานศิลปกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาจำนวนมาก โดยพบโบราณวัตถุ เช่น ธรรมจักรศิลา พระพุทธรูปที่ทำจากศิลา สำริด และทองคำ เสาหินแปดเหลี่ยม ใบเสมาที่มีจารึกแสดงพระธรรม รอยพระพุทธรูป รวมทั้งสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนาที่สำคัญในสมัยทวารวดี และยังปรากฏให้เห็นอยู่จนปัจจุบัน คือ พระปฐมเจดีย์ (องค์เก่า) ที่จังหวัดนครปฐม (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 65-66)

พระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

2. อาณาจักรละโว้ (พุทธศตวรรษที่ 12- 18)

ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาฝั่งตะวันออก ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองละโว้หรือลพบุรีในปัจจุบัน ละโว้เป็นเมืองสำคัญเมืองหนึ่งในสมัยทวารวดี สันนิษฐานว่าชาวละโว้ส่วนใหญ่เป็นชาวมอญ เพราะมีความใกล้ชิดกับทวารวดีมาก รวมทั้งพบจารึกภาษามอญท้องถิ่นที่เก่าแก่มาบนเสาหินแปดเหลี่ยม และจารึกบนพระพุทธรูปปางประทานพรที่ลพบุรีในตำนานจามเทวีวงศ์ ซึ่งเป็นตำนานเมืองหิรัญชัย เรียกชาวละโว้ว่า “ชาวรามัญ”

อาณาจักรละโว้ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีแม่น้ำสำคัญ 3 สายไหลผ่าน คือ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก และแม่น้ำลพบุรี ทำให้มีความอุดมสมบูรณ์ และมีเส้นทางติดต่อกับเมืองในลุ่มแม่น้ำป่าสัก

ที่ราบสูงโคราช และเขตที่ติดต่อกับทะเลสาบเขมร ซึ่งอุดมสมบูรณ์ด้วยปลานานาชนิด ทำให้
 ละโว้เป็นศูนย์รวมทรัพยากร เป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างชุมชนโดยรอบ ส่งผลให้ละโว้
 กลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีเศรษฐกิจดี การติดต่อกับต่างชุมชนทำให้ละโว้ได้รับอิทธิพลจาก
 ต่างชาติที่สำคัญ คือ จากอินเดีย และเมื่อพวกขอมหรือเขมรขยายอิทธิพลเข้ามาในกลุ่มแม่น้ำ
 เจ้าพระยา ละโว้ได้กลายเป็นเมืองประเทศราชของขอม และรับอารยธรรมของขอมด้วย
 (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 66-67)

พระปรารักษ์สามยอด จังหวัดลพบุรี
 แสดงให้เห็นอิทธิพลของศาสนาฮินดู
 และพระพุทธศาสนา

ด้านศาสนาและความเชื่อ ศาสนาที่แพร่หลาย
 และชนชั้นปกครองให้การอุปถัมภ์ คือ พระพุทธศาสนา
 นิกายเถรวาท เพราะได้พบจารึกภาษาบาลีที่กล่าวถึงการอุทิศ
 ถวายสิ่งของ ข้าทาสให้แก่วัด และพบประติมากรรม เช่น
 พระพุทธรูปและธรรมจักรอยู่ในบริเวณนี้มาก

นอกจากนี้พระพุทธศาสนานิกายมหายานก็ได้
 เผยแพร่อยู่ในละโว้ ดังพบพระพิมพ์ที่มีรูปพระโพธิสัตว์
 ประทับข้างพระพุทธเจ้า นอกจากนี้ยังมีความเชื่อใน
 ศาสนापราหฺมณ-ฮินดูจากอินเดียที่ผ่านมาจากพวกพราหฺมณ
 และชนชั้นปกครอง

ส่วนความเชื่อพื้นเมืองที่มีอยู่ได้แก่ การบูชาบรรพบุรุษ การนับถือสิ่งลี้ลับเหนือธรรมชาติ
 การบูชาพระราชมารดา ซึ่งแสดงถึงความเชื่อเรื่องการนับถือบรรพบุรุษและยกย่องสตรี

ด้านเศรษฐกิจ อาชีพสำคัญของชาวละโว้ คือ การเกษตร เพราะมีพื้นที่อุดมสมบูรณ์และ
 มีการค้าขายกับชุมชนต่างถิ่น เช่นจีน อินเดีย หลักฐานที่แสดงถึงการค้าขายกับต่างชาติ เช่น
 เครื่องถ้วยจีนหรือชุนกษาปณ์ที่มีรูปพระอาทิตย์ครึ่งดวง ตราสังข์ ตราบัลลังก์ ซึ่งพบที่พม่าและ
 กัมพูชาด้วย และละโว้ได้ส่งทูตไปเมืองจีนโดยจดหมายเหตุจีนในพุทธศตวรรษที่ 17 - 19 เรียก
 ละโว้ว่า “เมืองหลอหู่” (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 67)

หลังพุทธศตวรรษที่ 16 อาณาจักรขอมได้ขยายอำนาจมาทางตะวันตกและได้เข้ามาบริเวณนี้
 ทำให้อิทธิพลศิลปวัฒนธรรมของขอมได้แพร่เข้ามาดินแดนไทย พระพุทธศาสนานิกายมหายาน
 และศาสนาพราหฺมณ-ฮินดู ได้เข้ามามีบทบาทในละโว้แทนพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท โดยเฉพาะ
 ในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 (พ.ศ.1724-1861) มีการสร้างสถาปัตยกรรม และประติมากรรมตาม
 ความเชื่อในศาสนาเหล่านี้จำนวนมาก เช่น พระปรารักษ์สามยอด เทวรูป พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร
 เทวรูปพระนารายณ์ เป็นต้น หลังจากสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ 7 อาณาจักรขอมเริ่มเสื่อมอำนาจลง
 ทำให้อิทธิพลขอมในละโว้ ค่อย ๆ หดหายไปด้วย

พัฒนาการของอาณาจักรโบราณในภาคใต้

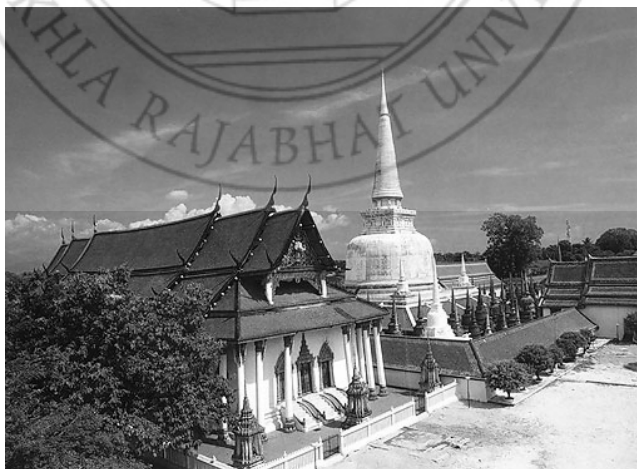
1. อาณาจักรลังกาสุกะ (พุทธศตวรรษที่ 7-14) ตั้งขึ้นประมาณครึ่งหลังพุทธศตวรรษที่ 7 มีหลักฐานปรากฏอยู่ในจดหมายเหตุของจีน พอสรุปได้ว่าลังกาสุกะมีอาณาเขตครอบคลุมพื้นที่ในเขตจังหวัดปัตตานี และยะลา มีศูนย์กลางอยู่ที่อำเภอยะรัง จังหวัดปัตตานี

อาณาจักรลังกาสุกะพัฒนาขึ้นมาจากการเป็นเมืองท่าที่สำคัญที่มีการติดต่อกับต่างชาติ โดยเฉพาะจีน และอินเดีย แต่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับจีนมากกว่า โดยส่งทูตไปเมืองจีนถึง 6 ครั้ง ในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 11 ถึงกลางพุทธศตวรรษที่ 12 พลเมืองส่วนใหญ่เป็นชาวพื้นเมืองและมีพ่อค้าต่างชาติปะปนอยู่ด้วย ลังกาสุกะมีอารยธรรมที่เจริญรุ่งเรืองและมีสถาบันกษัตริย์ที่ปกครองสืบต่อกันมายาวนาน ต่อมาตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรลังกาสุกะเป็นศูนย์กลางสำคัญของพระพุทธรูปศานานิกายมหายานดังปรากฏหลักฐานจากจดหมายเหตุของหลวงจีนอี้จิง และการขุดค้นทางโบราณคดีที่อำเภอยะรัง พบประติมากรรมพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร และสลูปล้างรูปทรงต่างๆจำนวนมาก ทำให้สันนิษฐานว่าเป็นแหล่งผลิตสลูปล้างเพื่อส่งออก รวมทั้งการนับศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ลัทธิไสวนิกาย (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 71-72)

2. อาณาจักรตามพรลิงค์ (พุทธศตวรรษที่ 13-18) เป็นอาณาจักรที่มีความเก่าแก่ที่สุดอาณาจักรหนึ่งทางภาคใต้ของไทย มีศูนย์กลางอยู่ที่นครศรีธรรมราช

อาณาจักรตามพรลิงค์รุ่งเรืองขึ้นมาจากการเป็นเมืองท่าของพ่อค้าชาวอินเดีย ระยะเวลาแรกอยู่ภายใต้อิทธิพลของศรีวิชัย แต่ในพุทธศตวรรษที่ 16 ศรีวิชัยเสื่อมอำนาจลง ทำให้ตามพรลิงค์ขยายตัวกลายเป็นศูนย์กลางการค้าและการเมืองในบริเวณคาบสมุทรภาคใต้

พระบรมธาตุ วัดมหาธาตุ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลักษณะสำคัญทางด้านสังคมวัฒนธรรม

ด้านการปกครอง ในศิลาจารึกที่วัดหัวเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี กล่าวถึง กษัตริย์แห่งนครศรีธรรมราชในราชวงศ์ปทุมวงศ์ พระนามว่า พระเจ้าจันทรภาณุศรีธรรมมาโคกราช เป็นผู้รวบรวมแคว้นใหญ่่น้อยเข้าด้วยกันสำเร็จในพุทธศตวรรษที่ 18 และเป็นเครือญาติเกี่ยวข้องกับราชวงศ์พระร่วงแห่งอาณาจักรสุโขทัยด้วย

ด้านศาสนา นับถือศาสนาพุทธศาสนานิกายเถรวาท แบบลังกาวงศ์ มีหลักฐานว่าพระภิกษุจากนครศรีธรรมราช ได้นำพระพุทธศาสนาขึ้นไปเผยแพร่ยังอาณาจักรสุโขทัย นอกจากนี้ยังได้รับอิทธิพลทางศาสนาฮินดู และศาสนาพุทธมหายานมาก่อน ทำให้อาณาจักรนครศรีธรรมราชเป็นศูนย์กลางของระบบความเชื่อทางศาสนาต่าง ๆ

วัดพระมหาธาตุ

จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม มีศาสนสถานที่สำคัญ คือ พระบรมธาตุเจดีย์วัดมหาธาตุ วรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. อาณาจักรศรีวิชัย (พุทธศตวรรษที่ 13-19) ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศไทยครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่เมืองไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ไปทางแหลมมลายู เกาะสุมาตรา และเกาะชวา

ระยะแรกอาณาจักรศรีวิชัยมีความรุ่งเรือง ขึ้นมาในฐานะศูนย์กลางการค้าทางทะเลระหว่างจีนและอินเดีย เพราะเป็นเมืองท่าที่พ่อค้าต่างชาติเข้ามาค้าขาย

เครื่องถ้วยจีน

ต่อมาในพุทธศตวรรษที่ 16 จีนเริ่มแต่งเรือสำเภากออกไปค้าขายยังเมืองต่าง ๆ โดยตรง ทำให้บทบาทของศรีวิชัยในฐานะพ่อค้าคนกลางลดลง อิทธิพลของศรีวิชัยโดยส่วนใหญ่ที่แพร่ไปยังดินแดนต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของศิลปะแบบศรีวิชัยมากกว่าเรื่องอำนาจทางการเมือง

อาณาบริเวณที่เคยเป็นอาณาจักรศรีวิชัย
(รองศาสตราจารย์คณีย์ ไชยโยธา. 2543 : 45)

ด้านศาสนา ในระยะแรกอาณาจักรศรีวิชัยที่ไชยา นับถือศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และพุทธศาสนานิกายมหายาน ต่อมานับถือพระพุทธรูปปางนาคปรกจากทวารวดี และพระพุทธรูปปางลีลาจากนครศรีธรรมราช ดังปรากฏในศาสนสถานและศาสนวัตถุในศาสนาต่าง ๆ เช่น พระบรมธาตุไชยา อำเภอไชยา พระพุทธรูปปางนาคปรกสำริด ที่วัดหัวเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นต้น (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 74)

ด้านศิลปะและสถาปัตยกรรม เนื่องจากเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนานิกายมหายานในภูมิภาคแถบนี้ จึงปรากฏศิลปวัตถุทางพระพุทธศาสนาเป็นจำนวนมาก ที่สำคัญ ได้แก่ พระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวรศิลปะศรีวิชัย พบที่วัดหัวเวียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี (อ.ศีกฤทธิ บุษบา และคณะ. 2544 : 118)

สรุป

การพัฒนาการของอาณาจักรโบราณบนพื้นแผ่นดินไทยสมัยก่อนสุโขทัย ได้รับอิทธิพลจากอารยธรรมที่สำคัญ คือ อารยธรรมอินเดีย และอารยธรรมจีน ซึ่งทำให้ชุมชนขนาดเล็กขยายตัวขึ้นและพัฒนาขึ้นเป็นบ้านเมือง เป็นแคว้นหรือรัฐ และกลายเป็นอาณาจักรในที่สุด

ตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 7 เป็นต้นมา บริเวณคาบสมุทรภาคใต้ได้เริ่มมีพ่อค้าชาวต่างชาติเดินทางเข้ามาติดต่อค้าขาย ทำให้เกิดเมืองท่าที่สำคัญของอาณาจักรโบราณในภาคใต้ ซึ่งได้แก่ อาณาจักรลังกาสุระ อาณาจักรตามพรลิงค์ และอาณาจักรศรีวิชัย

ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 ในบริเวณลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ก็ได้เกิดอาณาจักรทวารวดีขึ้น ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการชุมชนของอาณาจักรโบราณในภาคกลางในระยะต่อมา ได้แก่ อาณาจักรละโว้ และอาณาจักรอโยธยา

ส่วนอาณาจักรโบราณในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เจริญขึ้นประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 ได้แก่ อาณาจักรโคตรบูรณะและอาณาจักรอีสานปุระ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมอินเดียทั้งพระพุทธศาสนาและศาสนาพราหมณ์-ฮินดู และในช่วงพุทธศตวรรษที่ 18-19 ก็ได้เกิดอาณาจักรล้านนา อาณาจักรหริภุญชัย ซึ่งนับเป็นอาณาจักรแรก ๆ ของคนไทยบนแผ่นดินไทย

การเติบโตขึ้นเป็นบ้านเมืองจนเป็นพัฒนาเป็นอาณาจักรที่สำคัญ ก็เพราะมีการสร้างสม และรับอารยธรรมการสร้างสรรคภูมิปัญญาขึ้น ซึ่งมีทั้งทางด้านการเกษตรกรรม การเลือกทำเลในการสร้างแปลงเมืองที่สะดวกต่อการดำรงชีวิต การรู้จักใช้ตัวอักษร รวมทั้งด้านศาสนาและความเชื่อ (รศ.ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. 2546 : 74) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาถึงลูกหลานในปัจจุบัน

หนังสืออ้างอิง

- คึกฤทธิ์ บุษบา และคณะ. ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในดินแดนไทย. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์แม็ค จำกัด, 2544.
- ณรงค์ พ่วงพิศ และคณะ. ประวัติศาสตร์ ม.1. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2546.
- รองศาสตราจารย์คณัฏ ไชยโยธา. พัฒนาการของมนุษย์กับอารยธรรมในราชอาณาจักรไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2543.

แผนการจัดการเรียนรู้
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : บุคคลสำคัญในอดีต
เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์
ในประวัติศาสตร์ชาติไทย
ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

โดย
นางสาวชุตินา ศิริวงศ์
ครูชำนาญการ
โรงเรียนสามบ่อวิทยา จังหวัดสงขลา

แผนการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม วิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 31101
 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 : บุคคลสำคัญในอดีต
 เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย
 ระยะเวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้

มาตรฐาน ส 4.3 ข้อ 3 วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลงานของบุคคลสำคัญทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

2. สาระสำคัญ

ชุมชนสมัยโบราณในดินแดนประเทศไทยได้มีการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของตนเองสำหรับแก้ปัญหาในการดำรงชีวิตจนมีความเจริญก้าวหน้า และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างดีท่ามกลางสภาวะแวดล้อมและธรรมชาติในขณะนั้น รวมทั้งได้เกิดผลงานของบุคคลสำคัญต่อการดำรงอยู่ของแคว้นแคว้นบางแห่งเท่าที่หลักฐานมีปรากฏ อันเป็นส่วนหนึ่งของพื้นฐานแห่งความเจริญก้าวหน้าของชุมชนในสมัยต่อ ๆ มา บนผืนแผ่นดินที่เป็นประเทศไทยในปัจจุบัน

3. ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

3.1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลงานบุคคลสำคัญในประเทศ ที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 4.1 บอกปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณถึงสมัยสุโขทัยได้
- 4.2 อธิบายผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณถึงสมัยสุโขทัยได้
- 4.3 วิเคราะห์ผลงานบุคคลสำคัญของอาณาจักรโบราณถึงสมัยสุโขทัยได้
- 4.4 สรุปและเลือกสรรแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานของบุคคลสำคัญ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้

5. เนื้อหาสาระ

5.1 การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

5.1.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

- ปัจจัยพื้นฐาน
- ปัจจัยภายนอก

5.1.2 ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

5.1.3 ผลงานบุคคลสำคัญของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

5.2 การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในสมัยสุโขทัย

5.2.1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย

5.2.2 ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย

5.2.3 ผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยสุโขทัย

6. กระบวนการจัดการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1 - 2

6.1 ครูแจ้งผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ นำทาง

6.2 นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง บุคคลสำคัญในอดีต

กระบวนการสร้างความตระหนัก

ขั้นที่ 1 สังเกต

6.3 ครูนำภาพต่อไปนี้ให้นักเรียนดู

- พระธาตุหริภุญชัย
- ศิลาคารี
- เครื่องสังคโลก
- การจุดประทีปโคมไฟ การลอยกระทง

และซักถามว่าภาพนั้นคือภาพอะไร อยู่ที่ใด มีจุดมุ่งหมายในการสร้างเพื่ออะไร

6.4 นักเรียนจับคู่กันทำใบงานที่ 1 เรื่อง การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและผลงานของบุคคลสำคัญ
ครูสุ่มตัวอย่างนักเรียนตอบคำถาม

6.5 ครูสรุปจากคำตอบของนักเรียนว่าประติมากรรมหรือวิธีการต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษในสมัยโบราณคิดขึ้นนั้น เรียกว่า ภูมิปัญญาที่ต้องการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น หรือต้องการให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองขึ้น

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์วิจารณ์

6.6 จากการที่นักเรียนได้ศึกษามาแล้วในหน่วยการเรียนรู้ที่ 19 ตามรอยอารยธรรม เรื่อง พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของประเทศไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัย นักเรียนคิดว่าบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นรากฐานสำคัญของความเจริญในปัจจุบันมีบุคคลใดบ้าง

แนวคำตอบ เช่น พระนางจามเทวี ผู้นำศิลปวิทยาการจากละโว้ไปวางรากฐานในอาณาจักรศรีวิชัย

พ่อขุนรามคำแหงที่ประดิษฐ์อักษรไทย ทำให้เกิดความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นไทย

6.7 ครูซักถามนักเรียนอะไรเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญของประเทศไทยในอดีตถึงสมัยสุโขทัย

6.8 นักเรียนศึกษาใบความรู้ที่ 1 เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย และเอกสารประวัติศาสตร์ประกอบการค้นคว้าในห้องสมุด สังคมศึกษา และทำใบงานที่ 2 ผลงานของบุคคลสำคัญ

ขั้นที่ 3 สรุป

6.9 ตัวแทนนักเรียนสรุปความรู้ที่ได้ศึกษาแล้วทั้งหมด ร่วมกันเฉลยใบงาน โดยมีครูคอยเติมเต็ม

6.10 นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง บุคคลสำคัญในอดีต

7. การวัดผลประเมินผล (วิธีการ/เครื่องมือ /เกณฑ์)

7.1 การวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่กำหนดโดย

7.1.1 การทำแบบทดสอบ เรื่อง บุคคลสำคัญในอดีต

7.1.2 การทำใบงานที่ 1 เรื่อง การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและผลงานของบุคคลสำคัญ

7.2 การวัดและประเมินทักษะกระบวนการ การคิดเชิงระบบ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย :-

7.2.1 สังเกตการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับผลงานของบุคคลสำคัญที่มีส่วนช่วยสร้างสรรค์ผลงานอันเป็นรากฐานสำคัญของความเจริญในปัจจุบัน

7.3 การวัดและประเมินความงอกงามเชิงจริยธรรมจากพฤติกรรม การแสดงออก ความรู้สึก และการปฏิบัติตนในการร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดย :-

7.3.1 สังเกตพฤติกรรมการแสดงความคิดเห็น

ใบงานที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาและผลงานของบุคคลสำคัญ
รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ข้อความและตอบคำถามต่อไปนี้

คำ	ความเจริญสมัย.....	ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ผลงาน
พระปฐมเจดีย์		
อักษรไทย		
ศรีคกงส์		
เทวราชา		

ใบความรู้ที่ 1

ประกอบหน่วยการเรียนรู้ที่ 4

เรื่อง ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบ

ต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย

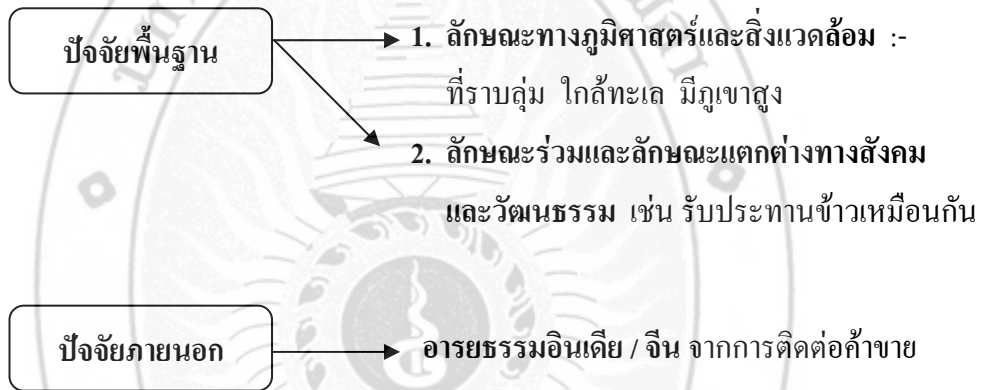
รายวิชา สังคมศึกษา ฯ รหัสวิชา ส 31101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทย

★ การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาของอาณาจักรโบราณก่อนสมัยสุโขทัย

- การเกษตรกรรม ⇨ สมัยทวารวดีคิดวิธีไถนาโดยการใช้แรงงานสัตว์
- การเลือกทำเลในการสร้างบ้านแปลงเมือง ⇨ เพื่อประโยชน์ทางการเกษตร / การค้า และการปกครอง
- การประดิษฐ์ตัวอักษรขึ้นใช้ ⇨ เดิมใช้ภาษาบาลี – สันสกฤต
⇨ ต่อมาดัดแปลงผสมผสานกับภาษาท้องถิ่น
จนกลายเป็นอักษรมอญโบราณ
⇨ อาณาจักรล้านนา :- อักษรธรรมล้านนา / อักษรฝักขาม
อักษรขอมเมือง
- ศาสนา / ความเชื่อ ⇨ ศาสนาพุทธนิกายเถรวาท / ลัทธิลังกาวงศ์
⇨ ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ผลงานบุคคลสำคัญของอาณาจักรโบราณในดินแดนประเทศไทยก่อนสมัยสุโขทัย

1. พระนางจามเทวี เป็นผู้วางรากฐานทางวัฒนธรรมของหริภุญชัย และบริเวณใกล้เคียง เนื่องจากขณะเสด็จจากละโว้มาสร้างเมืองหริภุญชัย ได้นำเอาผู้เชี่ยวชาญในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ มาด้วย เช่น ฤๅษี นักปราชญ์ ช่างแขนงต่าง ๆ นับได้ว่าเป็นการขยายตัวทางวัฒนธรรมทวารวดีจากละโว้มายังหริภุญชัย

2. พระเจ้าชัยวรมันที่ 7 เป็นกษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ของขอม ได้ขยายอาณาเขตของอาณาจักรขอม ขึ้นไปทางเหนือและตะวันตกถึงดินแดนพม่า และบางส่วนของแหลมมลายู ทรงมีศรัทธาแรงกล้าในพระพุทธศาสนานิกายมหายาน ทรงสร้างโรงพยาบาลสำหรับราษฎร สถาปัตยกรรมที่ทรงสร้าง เช่น ปราสาทบายน นครธม นอกจากนี้ได้ทรงสร้างประติมากรรมมากกว่า 20,000 ชิ้น ที่ทำด้วยทองคำ เงิน สําริด และหิน กระจายอยู่ทั่วอาณาจักรขอม

★ การสร้างสรรค์ภูมิปัญญาในสมัยสุโขทัย

“ภูมิปัญญาไทย” ⇔ ความรู้ ทักษะ ความเชื่อ และพฤติกรรมของคนไทยในการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย

1. ความต้องการปัจจัยในการดำรงชีวิต เช่น เครื่องมือ เครื่องใช้
2. ความต้องการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ เช่น การกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง (แล้ง)
3. ความต้องการที่จะใช้ประโยชน์จากหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ⇔ ปลุกฝังให้คนเกิดความเกรงกลัวต่อบาป

4. ความต้องการให้เกิดความมั่นคงของอาณาจักร เช่น การมีภาษาพูด อ่าน เขียน ภาษาเดียวกัน

ผลงานการสร้างสรรค์ภูมิปัญญาไทยสมัยสุโขทัย

1) การรู้จักสร้างที่กักเก็บน้ำเอาไว้ใช้ในหน้าแล้ง

- สร้างแนวคันดิน บังคับทิศทางการไหลของน้ำ ⇔ ทำนบ ⇔ ทำนบพระร่วง

(เขื่อนพระร่วง)

- สร้างสระเก็บน้ำ ⇔ สระพัง

- แหล่งสำหรับรับน้ำและเก็บน้ำ เพื่อระบายน้ำส่วนเกินไปยังพื้นที่ที่ต่ำกว่า ⇔ สรีดภงส์

2) การรู้จักใช้ศิลาแลงมาสร้างอาคาร ศิลาแลงเป็นหินที่สภาพแข็ง มีลักษณะพรุน มีสีแดง

คนสมัยสุโขทัยสามารถสกัดเอาศิลาแลงออกมาเป็นแผ่น ๆ เอามาซ้อนเรียงกันเป็นผนังของอาคาร โดยใช้น้ำยาเป็นตัวประสานให้ศิลาแลงแต่ละแผ่นเชื่อมต่อกัน

3) เครื่องสังคโลก คนไทยรู้จักใช้ดินเหนียวมาทำภาชนะ แล้วนำไปเผาจนแกร่งสำหรับใช้งานได้ มีการสร้างเตาเผา เรียกว่า เตาทุเรียง

4) การประดิษฐ์โลหะสำริด - ชาวสุโขทัยทดลองจนพบว่าการผสมตะกั่วลงในสำริดนั้นทำให้โลหะหลอมได้ง่ายขึ้น แต่หากทำอาวุธหรือปั้นพระพุทธรูป มักไม่ผสมตะกั่ว เพราะต้องการให้สำริดแข็งแกร่งและทนทาน

5) การใช้คติความเชื่อในพระพุทธศาสนาควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม เช่น การกล่าวถึงนรก สวรรค์ในหนังสือไตรภูมิพระร่วง

6) การประดิษฐ์ตัวอักษรไทย ที่เรียกว่า “ลายสือไทย” ของพ่อขุนรามคำแหงในปี พ.ศ.1826 ผลงานของบุคคลสำคัญในสมัยสุโขทัย

พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ ผู้สถาปนากรุงสุโขทัยร่วมมือกับพ่อขุนผาเมืองขับไล่ขอมสบาดโขลญลำพงจนพ่ายแพ้

พ่อขุนผาเมือง เจ้าเมืองราด ร่วมมือกับพ่อขุนบางกลางหาวขับไล่ขอม และเสียดมะอบสุโขทัยให้พ่อขุนบางกลางหาว พร้อมพระราชทานพระนาม “ศรีอินทราทิตย์” ทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คนไทย

พ่อขุนรามคำแหง

- ด้านการเมืองการปกครอง ⇨ ทำสงครามขยายอาณาเขต
- ⇨ สร้าง “พระแท่นมณีศิลบาตร” ตั้งไว้กลางดงตาล ให้พระสงฆ์แสดงธรรมในธรรมสวนะ และทรงใช้ประทับอบรมสั่งสอนขุนนางและประชาชนในวันธรรมดา
- ด้านเศรษฐกิจ ⇨ สร้างทำนบกั้นน้ำ ทำให้มีน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้ง
- ⇨ ส่งเสริมการค้าขาย โดยไม่มีการเก็บภาษีผ่านด่าน (จกอบ)
- ด้านวัฒนธรรม ⇨ ประดิษฐ์อักษรไทย
- ⇨ รับเอาพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์จากลังกาผ่านเมืองนครศรีธรรมราชมาประดิษฐานที่สุโขทัย

พระมหาธรรมราชาที่ 1 (ลิไทย)

- ด้านการเมืองการปกครอง ⇨ ปกครองแบบธรรมราชา
- ด้านวัฒนธรรม ⇨ ทรงนิพนธ์หนังสือเรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” หรือไตรภูมิภคา

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ส 31101) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
สาระประวัติศาสตร์

คำสั่ง เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

ผลการเรียนรู้ที่ 1 เข้าใจวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำมาใช้ศึกษาข้อสรุป และนำเสนอเหตุการณ์ของประเทศไทยในอดีตจนถึงสมัยสุโขทัยอย่างมีวิจารณ์ญาณ และมีความเป็นกลาง

1. “วิธีการทางประวัติศาสตร์” ช่วยในการศึกษาประวัติศาสตร์อย่างไร ?
  - ก. ตั้งปัญหาหรือตั้งสมมุติฐานเรื่องที่สงสัย
  - ข. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยหลักฐานชั้นต้น
  - ค. การศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
  - ง. เป็นการศึกษาที่ใช้หาข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ (ง)
2. การศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ ผู้ศึกษาจะต้องยึดถือข้อใด ?
  - ก. กระตุ้นให้คนรักชาติ
  - ข. เกิดผลดีต่อประเทศชาติ
  - ค. มีใจเป็นกลาง ยุติธรรม ไม่ลำเอียง
  - ง. รักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับประเทศเพื่อนบ้าน (ค)
3. ผู้ศึกษาทางประวัติศาสตร์จะต้องตั้งคำถามอย่างไร เพื่อนำไปสู่การกำหนดปัญหาหรือเรื่องที่จะศึกษา ?
  - ก. มีหลักฐานเพียงพอหรือไม่
  - ข. หลักฐานน่าเชื่อถือเพียงใด
  - ค. ทำไมจึงเกิดเหตุการณ์นั้น
  - ง. จะตีความหมายหลักฐานอย่างไร (ค)
4. การนำข้อความจากศิลาจารึกสมัยสุโขทัย หลักที่ 1 มาศึกษาเพื่อทำความเข้าใจหรือแปลความหมาย เป็นวิธีการทางประวัติศาสตร์ขั้นใด ?
  - ก. ขั้นที่ 2 รวบรวมหลักฐาน
  - ข. ขั้นที่ 3 พิสูจน์หลักฐาน
  - ค. ขั้นที่ 4 ตีความหลักฐาน
  - ง. ขั้นที่ 5 เรียบเรียงและนำเสนอ (ค)

5. วิธีการทางประวัติศาสตร์ มีความคล้ายคลึงกับวิธีการของวิชาใด ?
- สังคมศาสตร์
  - รัฐศาสตร์
  - วิทยาศาสตร์
  - มานุษยวิทยา (ค)
6. หลักฐานชั้นรอง มีความน่าเชื่อถือน้อยกว่าหลักฐานชั้นต้น เพราะเหตุใด ?
- อาจมีอคติ
  - ไม่ได้เกิดขึ้นในสมัยนั้น ๆ
  - ส่วนใหญ่เป็นของปลอม
  - อาจสอดแทรกปาฐกถารีย์ (ง)
7. แนวคิดเรื่องถิ่นเดิมของคนไทยอยู่บริเวณตอนใต้ของจีน ได้รับการยอมรับมากกว่าแนวคิดอื่นๆ ด้วยเหตุผลต่อไปนี้ ยกเว้น ข้อใด ไม่ใช่ ?
- มีผู้คนที่มิถุนาและวัฒนธรรมคล้ายคนไทย
  - มีผู้คนมีรูปร่างและหน้าตาคล้ายคนไทย
  - มีหลักฐานซากเมืองโบราณของคนไทย
  - มีนักประวัติศาสตร์จีนบันทึกไว้ (ค)
8. ข้อสันนิษฐานใดที่ทำให้นักวิชาการเชื่อว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่ทางตอนใต้ของจีน ?
- นับถือศาสนาเดียวกัน
  - มีกลุ่มเลือดเดียวกัน
  - มีโครงกระดูกที่มีรูปร่างคล้ายกัน
  - มีวัฒนธรรมและภาษาคู่คล้ายกัน (ง)
9. เพราะเหตุใด นพ.สมศักดิ์ พันธ์รัฐสมบัติ จึงเชื่อว่าชนชาติไทยมีถิ่นเดิมในชาว อินโดนีเซีย ?
- ระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน
  - พบหลักฐานทางด้านโบราณคดี
  - ความคล้ายคลึงกันทางด้านภาษา
  - กลุ่มเลือดของคนทั้งสองชาติคล้ายคลึงกัน (ง)

10. ในปัจจุบันยังไม่อาจสรุปได้ว่าถิ่นกำเนิดของไทยอยู่ที่ใด เพราะเหตุใด ?

- ก. หลักฐานที่พบยังไม่ชัดเจน
- ข. ในอนาคตอาจมีการค้นพบหลักฐานใหม่
- ค. เหตุผลของนักวิชาการยังไม่หนักแน่นพอ
- ง. ถูกทุกข้อ

(ก)

ผลการเรียนรู้ที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อดีและข้อจำกัดของปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ที่มีผลต่อพัฒนาการในการตั้งถิ่นฐาน และการดำรงชีวิตของประชากรในประเทศไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัย เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์อย่างต่อเนื่อง

11. ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งข้อใด ส่งเสริมให้เมืองละโว้ (ลพบุรี) มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ?

- ก. ที่ราบลุ่มมีน้ำท่วมขัง
- ข. อยู่ใกล้ปากแม่น้ำโขงดินดี
- ค. ที่ราบชายฝั่งทะเล เป็นเมืองท่าสำคัญ
- ง. ที่ราบลุ่มแม่น้ำและมีแม่น้ำหลายสายไหลผ่าน

(ง)

12. ข้อใด ไม่ใช่ ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของสุโขทัย ?

- ก. เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
- ข. ภูมิอากาศร้อนชื้น ฝนตกชุก
- ค. ไม่มีการค้าขายกับต่างประเทศ เพราะอยู่ห่างไกลทะเล
- ง. ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่ดีกินดี

(ค)

13. ปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งเสริมให้สุโขทัยเป็นแหล่งปลูกข้าว และพืชไร่พืชสวนในสมัยนั้นคือข้อใด ?

- ก. มีฝนตกชุกตลอดปี
- ข. การตั้งถิ่นฐานของราษฎรอยู่ใกล้แม่น้ำ
- ค. ลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ
- ง. มีเส้นทางคมนาคมทางแม่น้ำเจ้าพระยา

(ข)

14. เป็นชุมชนที่เกิดจากการค้าทางทะเล หมายถึงแคว้นในข้อใด ?

- ก. โยนกเชียงแสน โคตรบูรณ
- ข. ทวารวดี ศรีวิชัย
- ค. ล้านนา สุโขทัย
- ง. เจนละ ศรีวิชัย

(ข)

15. ภูมิภาคใดของไทยที่สามารถติดต่อกับชายกับอาณาจักรภายนอกได้ดี ?
- ภาคใต้
  - ภาคกลาง
  - ภาคเหนือ
  - ภาคตะวันตก
- (ก)
16. การที่ดินแดนในประเทศไทยมีพ่อค้าจีนและอินเดียเดินทางมาค้าขาย ก็เพราะเหตุผลหลายประการ ยกเว้น ข้อใด ?
- ต้องการสินค้า
  - เป็นทางผ่าน
  - เป็นจุดแวะพัก
  - ต้องการครอบครองดินแดน
- (ง)
17. ข้อใดแสดงปัจจัยทางกายภาพในแง่ของการเอื้อต่อการเกษตรกรรม ที่ส่งผลต่อการดำรงชีวิตของคนไทย ?
- การแบ่งงานกันทำตามความถนัด
  - การมีวิถีชีวิตผูกพันกับศาสนา
  - การประกอบอาชีพที่ดี ค้าขายได้ดี
  - การร่วมมือร่วมแรงกันช่วยเหลือในการเกี่ยวข้าว
- (ง)
- ผลการเรียนรู้ที่ 3 เข้าใจอิทธิพลความเจริญ ก้าวหน้าของอารยธรรมตะวันออก ที่มีผลต่อความเจริญในด้านต่างๆของประเทศไทยใน ดินแดนประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงสมัยสุโขทัย เพื่อเกิดความภูมิใจในความเป็นไทย**
18. อาณาจักรโบราณในดินแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย รับอารยธรรมจากชนชาติใดมากที่สุด ?
- ขอม
  - มอญ
  - จีน
  - พม่า
- (ก)

19. มรดกทางวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากนครศรีธรรมราช (ตามพรลิงค์) มาสู่สุโขทัย คือข้อใด?
- ประเพณีการลอยกระทง
  - พระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์
  - การประดิษฐ์ตัวอักษรไทย
  - การแต่งเรือสำเภาไปค้าขายกับจีน (ข)
20. พระธรรมจักรและกวางหมอบที่ จังหวัดนครปฐมเป็นศิลปกรรมทวารวดี ที่แสดงถึงการรับอิทธิพลของศาสนาใด ?
- อิสลาม
  - พราหมณ์ - ฮินดู
  - พุทธนิกายเถรวาท
  - พุทธนิกายมหายาน (ค)
21. เจดีย์พระบรมธาตุไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นหลักฐานแสดงความเจริญในพระพุทธศาสนาของอาณาจักรใด ?
- ตามพรลิงค์
  - ศรีวิชัย
  - ลังกาสุกะ
  - ทวารวดี (ข)
22. ไตรภูมิพระร่วง บ่งบอกถึงภูมิปัญญาสุโขทัยอย่างไร ?
- ความสามารถในการนิพนธ์หนังสือของพระมหากษัตริย์
  - การยอมรับพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำอาณาจักร
  - เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของชาวสุโขทัยอย่างแยบยล
  - ศาสนาเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นคนและภูมิปัญญา (ค)
23. “เมื่อชั่วพ่อขุนรามคำแหง เจ้าเมืองบ่เอาจกอบ ในไพร่ลู่ทาง”
ข้อความที่ตัวหนามีความหมายอย่างไร?
- เจ้าเมืองไม่เก็บภาษีผ่านด่าน
  - ไม่มีเจ้าเมืองคนใดที่ไม่เก็บภาษีจกอบ
  - เจ้าเมืองยกเว้นการเก็บภาษีคนจน
  - เจ้าเมืองไม่กอบโกยผลประโยชน์ของประเทศชาติ (ก)

24. ลักษณะของงานจิตรกรรมสมัยสุโขทัย มักเป็นผลงานที่สะท้อนถึงสิ่งใด ?
- ความเชื่อและศรัทธาในพระพุทธศาสนา
  - ลักษณะการปกครองแบบพ่อปกครองลูก
  - การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายของชาวสุโขทัย
  - การประกอบอาชีพของชาวสุโขทัย
- (ก)
25. ข้อใดเป็นเจดีย์ที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของสุโขทัย ?
- ทรงโอคว่ำ
  - ทรงระฆังคว่ำ
  - ทรงบิณฑบาต
  - ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์
- (ง)
- ผลการเรียนรู้ที่ 4 วิเคราะห์และเปรียบเทียบผลงานบุคคลสำคัญในประเทศที่มีผลกระทบต่อเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ชาติไทยเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี และนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต
26. พ่อขุนศรีอินทราทิตย์มีบทบาทในการสถาปนากรุงสุโขทัยอย่างไร ?
- เป็นผู้ร่วมต่อสู้ในการขับไล่อำนาจขอม
  - สามารถขยายอาณาเขตได้กว้างขวาง
  - ทรงปกครองแบบกระจายอำนาจให้หัวเมือง
  - ทรงดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างดี
- (ก)
27. การสร้าง “ศรีดงส์” ในสมัยสุโขทัยมีจุดมุ่งหมายเพื่ออะไร?
- เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากธรรมชาติ
  - เพื่อให้อาณาจักรเกิดความมั่นคง
  - เพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่คนรุ่นหลัง
  - เพื่อให้สังคมสงบสุข
- (ก)
28. ผลงานสำคัญของผู้ก่อตั้งอาณาจักรล้านนาที่ใช้ในการปกครอง คืออะไร ?
- มังรายศาสตร์
  - อุรังคธาตุ
  - รามายณะ
  - ศิลาจารึก
- (ก)

29. แนวการปกครองของพระมหาธรรมราชาที่ 1 คือข้อใด
- ก. ปกครองโดยใช้ประชาชนเป็นฐาน
  - ข. ปกครองตามโองการของพระเจ้า
  - ค. ปกครองโดยคำนึงถึงเสียงส่วนมาก
  - ง. ปกครองโดยอาศัยหลักธรรมของพระพุทธศาสนา (ง)
30. บุคคลในข้อใดนำความรู้ที่ได้จากวรรณกรรมเรื่อง “ไตรภูมิพระร่วง” มาใช้ในชีวิต ?
- ก. เดี่ยวตั้งตนเป็นหมอผีสร้างรายได้
  - ข. ตื่นตรวจดวงชะตาทุกครั้งก่อนดำเนินธุรกิจ
  - ค. เจ้าช่วยคนแก่ข้ามถนน
  - ง. ปลื้มทำบุญและอธิษฐานให้ร่ำรวย (ค)

ภาคผนวก ง

- ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC)
- ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแผนการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC)
- ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- ผลเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน

ตาราง 3 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC)

ผลการ เรียนรู้ ข้อที่	ข้อสอบ ข้อที่	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	2	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	3	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	4	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	5	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	6	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
1	7	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	8	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	9	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
1	10	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	11	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	12	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
2	13	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	14	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	15	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	16	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	17	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	18	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	19	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
2	20	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
3	21	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	22	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
3	23	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 3 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC) (ต่อ)

ผลการ เรียนรู้ ข้อที่	ข้อสอบ ข้อที่	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
3	24	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	25	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	26	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	27	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	28	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	29	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	30	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	31	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	32	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
4	33	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
4	34	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	35	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	36	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
4	37	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	38	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง
4	39	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
4	40	0	+1	+1	2	0.67	สอดคล้อง

ตาราง 4 ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแผนการเรียนรู้กับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง (IOC)

แผนการ เรียนรู้ที่	ผลการ เรียนรู้ ข้อที่	คะแนนความคิดเห็น ของผู้เชี่ยวชาญ			ΣR	IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1	1	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
2	1	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
3	2	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
4	3	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
5	3	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
6	3	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
7	3	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง
8	4	+1	+1	+1	3	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 5 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการพิจารณา
1	0.500	0.308	คัดเลือกไว้
2	0.667	0.385	คัดเลือกไว้
3	0.667	0.231	คัดเลือกไว้
4	0.733	0.231	คัดเลือกไว้
5	0.467	0.538	คัดเลือกไว้
6	0.467	0.231	คัดเลือกไว้
7	0.600	0.231	คัดเลือกไว้
8	0.367	0.308	คัดเลือกไว้
9	0.633	0.231	คัดเลือกไว้
10	0.533	0.231	คัดเลือกไว้
11	0.600	0.154	คัดออก
12	0.700	0.231	คัดเลือกไว้
13	0.567	0.154	คัดออก
14	0.467	0.308	คัดเลือกไว้
15	0.700	0.308	คัดเลือกไว้
16	0.733	0.308	คัดเลือกไว้
17	0.467	0.231	คัดเลือกไว้
18	0.200	0.154	คัดออก
19	0.267	0.385	คัดเลือกไว้
20	0.400	0.231	คัดเลือกไว้
21	0.400	0.308	คัดเลือกไว้
22	0.233	0.385	คัดเลือกไว้
23	0.467	0.462	คัดเลือกไว้
24	0.400	0.231	คัดเลือกไว้
25	0.467	0.154	คัดออก
26	0.300	0.231	คัดเลือกไว้
27	0.633	0.154	คัดออก

ตาราง 5 ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ต่อ)

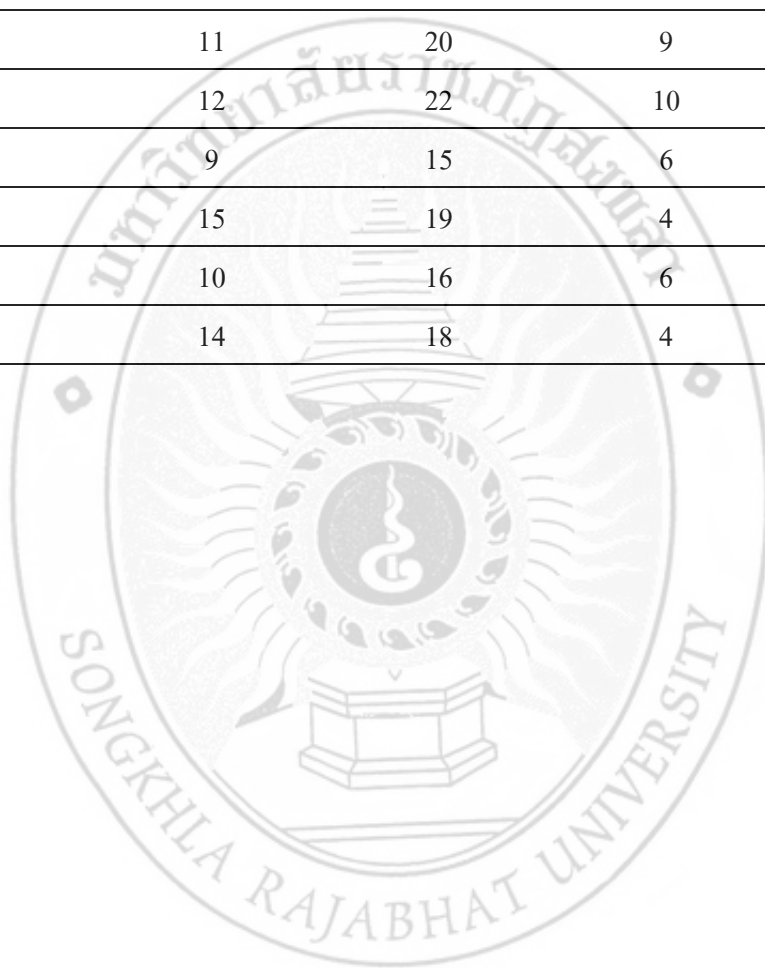
ข้อที่	ค่าความยากง่าย (p)	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ผลการพิจารณา
28	0.200	0.308	คัดเลือกไว้
29	0.433	0.538	คัดเลือกไว้
30	0.300	0.231	คัดเลือกไว้
31	0.367	0.231	คัดเลือกไว้
32	0.633	0.154	คัดออก
33	0.667	0.462	คัดเลือกไว้
34	0.200	0.308	คัดเลือกไว้
35	0.233	0.385	คัดเลือกไว้
36	0.767	0.154	คัดออก
37	0.567	0.231	คัดเลือกไว้
38	0.467	0.231	คัดเลือกไว้
39	0.567	0.231	คัดเลือกไว้
40	0.733	0.231	คัดเลือกไว้

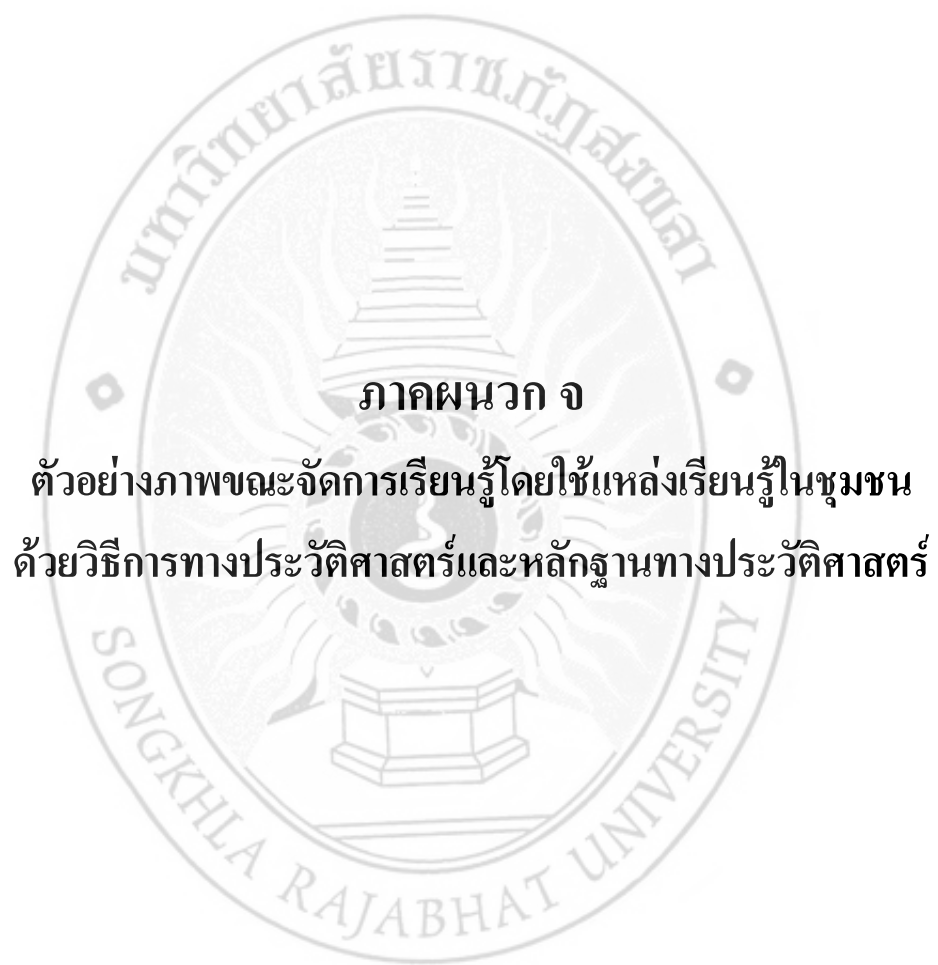
ตาราง 6 ผลเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ผลต่าง	ผลต่าง ²
1	17	21	4	16
2	16	23	7	49
3	11	15	4	16
4	18	20	2	4
5	19	21	2	4
6	13	17	4	16
7	15	21	6	36
8	13	17	4	16
9	15	19	4	16
10	15	18	3	9
11	12	17	5	25
12	19	22	3	9
13	12	20	8	64
14	13	19	6	36
15	8	16	8	64
16	10	15	5	25
17	18	22	4	16
18	18	22	4	16
19	10	17	7	49
20	13	16	3	9
21	13	18	5	25
22	17	26	9	81
23	16	20	4	16
24	11	17	6	36
25	13	20	7	49
26	9	18	9	81

ตาราง 6 ผลเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียน (ต่อ)

นักเรียนคนที่	ก่อนเรียน	หลังเรียน	ผลต่าง	ผลต่าง ²
27	12	18	6	36
28	13	18	5	25
29	14	20	6	36
30	11	20	9	81
31	12	22	10	100
32	9	15	6	36
33	15	19	4	16
34	10	16	6	36
35	14	18	4	16

ภาคผนวก จ

**ตัวอย่างภาพขณะจัดการเรียนรู้โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชน
ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางประวัติศาสตร์**

ออกเดินทางจากโรงเรียนสามบ่อวิทยา
เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน

วิเคราะห์หลักฐานชั้นต้น
ของเจดีย์วัดเขาน้อย อำเภอสิงหนคร

เที่ยวชมเจดีย์เขาน้อย

นักเรียนแต่ละกลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์หลักฐาน
ตามขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์

ทัศนাপ้อมสิงขระ
(ป้อมปืนที่ 9)

บันทึกภาพความประทับใจ
ณ ป้อมปืนสิงขระ

เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
แนะนำสถานที่

บรรยายประวัติความเป็นมาของสงขลา
โดยเจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

ตัวแทนนักเรียนกล่าวขอบคุณวิทยากร

นักเรียนหาข้อมูลรายละเอียดและที่มาของ
โบราณวัตถุที่นักเรียนสนใจ

เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทางประวัติศาสตร์
ของอาณาจักร โบราณในภาคใต้

นักเรียนแต่ละกลุ่มศึกษาพื้นฐานทางประวัติศาสตร์
ที่เกี่ยวข้องกับอาณาจักรโบราณ

รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของสถาบันทักษิณคดี
ให้เกียรติบรรยายอาณาจักรโบราณในประเทศไทย

นักเรียนบันทึกองค์ความรู้

วิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์
ของอาณาจักรศรีวิชัย

เก็บข้อมูลเครื่องประดับ
สมัยทวารวดี

ศึกษาความเป็นอยู่ของชาวบ้าน
ในภาคใต้

ศึกษาการทำเครื่องปั้นดินเผาจากหุ่นจำลอง

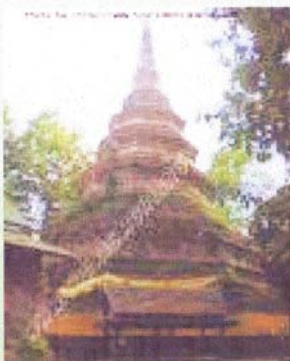

ภาคผนวก ฉ
ตัวอย่างผลงานนักเรียน

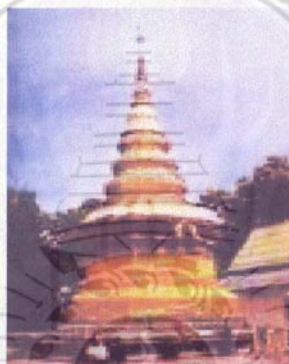

ความเสียม

ในขณะที่ฝ่ายไทยกำลังระส่ำระสายอยู่ก็เป็นโอกาสให้ขอมซึ่งมีราชธานีอยู่ที่เมืองละโว้ดีอสีทธีเข้าครอบครองแคว้นโยนกเชียงแสนแล้วบังคับให้คนไทยที่ตกค้างอยู่บ้างให้สว่สว่แก่ขอม ความเสียมสลายของอาณาจักรโยนกเชียงแสนครั้งนี้ทำให้ชาวไทยต้องอพยพย้ายถิ่นมาเป็นสองสายคือสายของพระเจ้าชัยศิริ อพยพลงมาทางใต้และได้อาศัยอยู่ชั่วคราวที่เมืองแปป

เมืองเชียงแสนโบราณ

พระพุทธรูปศิลปะ แบบเชียงแสน

บรรณานุกรม

ศศ.นครธต์ พ่วงบาศและคณะ ประวัติศาสตร์ น.1
 กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์ , 2550
<http://images.google.co.th/images>
<http://school.obec.go.th/banhinging>
www.google.co.th/search?hl

อาณาจักรโยนกเชียงแสน

เด็กหญิงกานดา	ชานีธรรการ	ชั้นบ.1/1 เลขที่9
เด็กหญิงชัวร์พร	ภูเพชร	ชั้นบ.1/1 เลขที่12
เด็กหญิงจูติรัตน์	รสตสุข	ชั้นบ.1/1 เลขที่13
เด็กหญิงธันย์ชนก	ขุนบุรี	ชั้นบ.1/1 เลขที่16
เด็กหญิงนิภาดา	นวลโย	ชั้นบ.1/1 เลขที่17
เด็กหญิงนุชิตา	ชิวะพันธ์	ชั้นบ.1/1 เลขที่18
เด็กหญิงบิณอนงค์	แก้วจันทร์	ชั้นบ.1/1 เลขที่21
เด็กหญิงปิยวดี	จันทร์เสื่อ	ชั้นบ.1/1 เลขที่22
เด็กหญิงวราภรณ์	ชูแก้ว	ชั้นบ.1/1 เลขที่25
เด็กหญิงสุธิตา	บัวมาศ	ชั้นบ.1/1 เลขที่29
เด็กหญิงสุนันท์	นรรณกานนท์	ชั้นบ.1/1 เลขที่32

ภาระงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
 รายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม(ส31101)
 หน่วยการเรียนรู้ตบรอยอารยธรรม
 ภาคเรียนที่2 ปีการศึกษา 2551
 โรงเรียนสาบปอวิทยา จังหวัดสงขลา

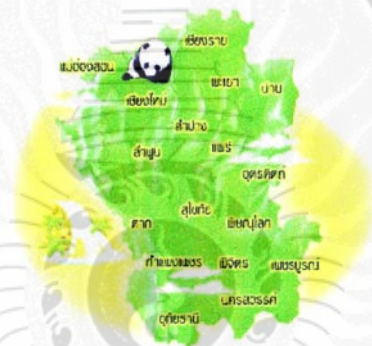
อาณาจักรโยนกเชียงแสน

ที่ตั้ง

อาณาจักรโยนกเชียงแสนมีศูนย์กลางอยู่ที่เมืองเชียงแสน (อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย) มีอาณาเขตครอบคลุม และภาคเหนือทั่วไปผู้ก่อตั้ง คือ เจ้าชายสิงหนวัติกุมาร แต่ผู้ผู้สร้างอาณาจักร คือ พระเจ้าพรหมกุมาร

อาณาจักรโยนกเชียงแสนได้ตั้งขึ้นเมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ 13-14 ตามตำนาน สิงหนวัติกล่าวว่า พระเจ้าสิงหนวัติ ได้อพยพผู้คนเดินทางลงมาจากตอนใต้ของดินแดนจีน และมาสร้างเมืองชื่อ นาคพันธุสิงหนวัตินครขึ้นในสถานที่ซึ่งเป็นอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงรายในปัจจุบัน เป็นราชอาณาจักรใหญ่ กว้างขวางทางทิศตะวันออกตั้งแต่เขตติดต่อของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ดินแดนน้ำสาละวินเขตรัฐฉานในสหภาพพม่า ทางเหนือจากบริเวณเมืองหนองแสนนทลยูนนานของสาธารณรัฐประชาชนจีนลงมาถึงที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนบนสมัยพระเจ้ามังกราช อาณาจักรโยนกเชียงแสนถูกขอมรุกรานจนต้องอพยพราชบุตร ไปสร้างเมืองใหม่ที่เวียงสีกาอง รินแม่น้ำสาย ต่อมาเจ้าชายพรหมกุมารราชโอรสขึ้นไล่ขอมได้สำเร็จจึงทูลเชิญเสด็จพระเจ้ามังกราชกลับไปครองเชียงแสนตามเดิม ส่วนพระองค์ได้ทรงนำผู้คนไปสร้างเมืองไชยปราการซึ่งอยู่ทางใต้ของเชียงแสนเพื่อใช้เป็นเมืองหน้าด่านป้องกันขอมกลับขึ้นไปรุกราน

พระเจ้าชัยสิริ กษัตริย์องค์ต่อมาทรงครองราชย์สืบต่อมาได้ 6 ปี ก็ต้องเสียเมืองแก่ขอมอีก พระเจ้าชัยสิริได้ทรงโปรดให้เผาเมืองทิ้ง

ความเจริญ

ความเจริญทางวัฒนธรรม ลักษณะของศิลปะเนื่องจากศาสนาพุทธเถรวาทจัดเป็นศิลปะไทยแท้ด้านสถาปัตยกรรมนิยมสร้างเจดีย์(พระธาตุ) เป็นทรงระฆัง ด้านประติมากรรมมีพระพุทธรูปเชียงแสนสวยงามมาก พระพักตร์อ่อนอัมพระวรกายอ้วนลำสันพระรัศมีเป็นรูปดอกทิวทัน

อาณาจักรโยนกเชียงแสนเป็นแหล่งกำเนิดศิลปะสกุลช่างเชียงแสนซึ่งมีลักษณะเฉพาะของตนและเป็นสกุลชั้นสูงสกุลหนึ่งของไทย

ผลงานที่ปรากฏได้แก่ เจดีย์วัดป่าสัก อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย(ได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะ แบบเชียงแสน)

ศาสนาที่สำคัญในอาณาจักร ศาสนาพุทธ นิกายเถรวาท(หินยาน)

ด้านเศรษฐกิจ

ลักษณะเศรษฐกิจสมัยสุโขทัย ขึ้นอยู่กับอาชีพหลักของราษฎร คือ การเกษตรกรรม หัตถกรรม และ ค้าขาย

อาชีพหลักของชาวสุโขทัย คือ เกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ ทำสวน และการเลี้ยงสัตว์ ดังข้อความปรากฏในหลักศิลาจารึกหลักที่ 1 "...ใครจักใคร่ทำช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองคำ..." และ "...เมืองสุโขทัยนี้ดี ในน้ำมีปลาในนามีข้าว..."

ชาวสุโขทัยมีการสร้างระบบชลประทานที่เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เนื่องจากสุโขทัยมีปัญหาความแห้งแล้งในฤดูแล้ง เพราะดินเป็นดินปนทราย ทำให้ดินไม่อุ้มน้ำจึงมีการสร้างเขื่อนดินทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของตัวเมืองสุโขทัย เขื่อนดินนี้เรียกว่า *ศรีคกงส์* หรือ ทำนบพระร่วง สำหรับเก็บกักน้ำไว้ภายในหุบเขา และขนระบายน้ำเข้าไปใช้ภายในตัวเมือง และบริเวณใกล้เคียงตัวเมือง

ศิลปะ

พระพุทธรูปโลหะผสมสำริด เช่น พระพุทธรูปปางมารวิชัย พระพุทธรูปปางลีลา

3. สาขาจิตรกรรม จิตรกรรมที่พบสมัยสุโขทัยมีทั้งภาพลายเส้น และภาพสีฝุ่น มีภาพจำหลักลายเส้นลงในแผ่นหินชนวนเป็นภาพชาดก พบที่วัดศรีชุมเมืองสุโขทัย

ด้านการปกครอง

ลักษณะการปกครองของสมัยสุโขทัย เป็นการปกครองแบบบิดาปกครองบุตรหรือการปกครองคนในครอบครัว (Paternalism) คือพระมหากษัตริย์เป็นเสมือนพ่อหรือข้าราชการบริหารเปรียบเสมือนลูกหรือคนในครอบครัว

อ้างอิง

-www.thaisecondhand.com

-www.thai-tour.com

- www.scppark.

พัฒนาการความเจริญ

สมัยสุโขทัย

จัดทำโดย

เด็กชายอนุวัฒน์ นรธอบมูล บ.1/5 เลขที่ 17

ภาระงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม(ส31101)
หน่วยการเรียนรู้ตามรอยอารยธรรม
ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๑
โรงเรียนสาธิตบัววิทยา จังหวัดสกลนคร

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

ความสัมพันธ์กับจีน

กองทัพจักรวรรดิมองโกลแผ่แสนยานุภาพโดดเด่นที่สุดเป็นช่วงเดียวกับการตั้งกรุงสุโขทัย ในปี พ.ศ. 1800 (ค.ศ. 1257) ซึ่งเป็นอาณาจักรของตนอย่างแท้จริงเป็นครั้งแรกหลักฐานสำคัญในพงศาวดารหงวนฉบับเก่า เล่มที่ 2 แปลเรื่องราวการติดต่อระหว่างอาณาจักรสุโขทัยกับราชวงศ์มองโกลได้สรุปไว้ว่ากุบไลข่านทรงปรึกษานางนงข้าราชการระดับสูงเกี่ยวกับการเตรียมทัพไปปราบปรามแคว้นต่างๆ ทางใต้ มีสุโขทัย ละโว้ สุมาตรา และอื่นๆ เป็นเมืองขึ้น ปรากฏว่าขุนนางชื่อเจี๊ยะ หลู่ นำคำไม่เห็นด้วยและได้กราบบังคมทูลเสนอแนะให้ทรงชักชวนให้ผู้นำดินแดนต่างๆ อ่อนน้อมยอมสวามิภักดิ์ก่อน หากไม่ยอมจึงยกกองทัพไปโจมตี นี่คือเหตุผลประการหนึ่งที่กุบไลข่านทรงส่งคณะทูตไปเจริญสัมพันธไมตรี และขอให้ส่งเครื่องราชบรรณาการไปยังราชสำนักมองโกล เพื่อแสดงความจงรักภักดีต่ออาณาจักรมองโกล ปรากฏว่ามีอาณาจักรในดินแดนต่างๆ กว่า 20 อาณาจักรยอมรับข้อเสนอ รวมทั้งอาณาจักรสุโขทัยด้วย(ช่วงระหว่างประมาณพ.ศ. 1822- 1825)

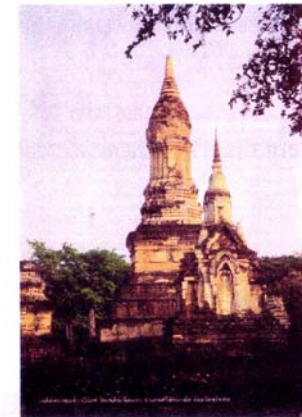
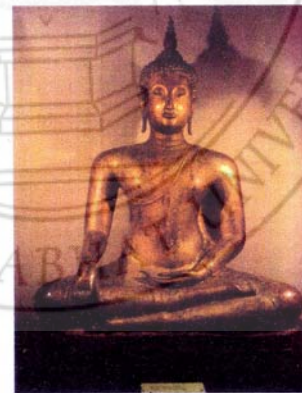
ความสัมพันธ์กับล้านนา

ในปี พ.ศ. 1839 **พญามังราย**(พ.ศ.1804 - 1854) ได้มีคำสั่งให้สร้างเมืองใหม่ขึ้นมาโดยใช้ชื่อว่า **นภบุรีศรีนครพิงค์เชียงใหม่ (เชียงใหม่)** เพื่อที่จะเป็นเมืองหลวงแห่งใหม่ของ**อาณาจักรล้านนา** ครั้งนั้น**พ่อขุนรามคำแหงมหาราช**และ**พญาเจ้าเมือง** ได้เสด็จมาช่วยด้วย

ด้านศาสนา

สังคมยุคสุโขทัยประชาชนมีความเชื่อทั้งเรื่องวิญญาณนิยม (Animism) ไสยศาสตร์ ศาสนาพราหมณ์ฮินดู และพุทธศาสนา ดังปรากฏหลักฐานในศิลาจารึกหลักที่ 1 ด้านที่ 3 ว่า "...เบื้องหัวนอนเมืองสุโขทัยนี้มีกุฏิวิหารปูกูอยู่ มีศรีดพงส์ มีป่าพร้าว ป่าลาง ป่าม่วง ป่าขาม มีน้ำโคก มีพระชะระพุงผี เทพาคาในเขอันนั้นเป็นใหญ่กว่าทุกผีในเมืองนี้ ขุนผู้ใดถือเมืองสุโขทัยนี้แล้ว ไหว้ผีพลีถูก เมืองนี้เที่ยวเมืองนี้ดี ผีไหว้ดี ผีปลีถูก ผีในเขอันนั้นบ่คุ้มบ่เกรง เมืองนี้หาย

ชาวสุโขทัยนับถือพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ดังกล่าวไว้ในศิลาจารึกว่า **"มักทาน มักทรงศีล มักโอบยทาน และทรงศีล เมื่อพรয়াทุกคน"** ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้คนตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมอันดีงามด้านความเชื่อและศาสนา

ตัวอย่างผลงานนักเรียนจากบันทึกแหล่งเรียนรู้

วัดเขาน้อย ตั้งอยู่ที่เชิงเขาน้อย หมู่ที่ 7 ตำบลห้วยเข อำเภอสว่างนคร จังหวัดสงขลา ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเมืองสงขลาห้วยเขแดง ห่างจากป้อมเชิงเขาน้อยไปทางทิศใต้ประมาณ 250 ม. เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่ง บนเขามีซากเจดีย์ก่อด้วยอิฐ 1 องค์ นิจารณาจากรูปแบบแล้ว น่าจะสร้างในสมัยศรีวิชัย

ให้นักเรียนนำข้อความที่กำหนดให้มาเติมในช่องว่าง โดยเรียงลำดับตามวิธีการทางประวัติศาสตร์

- ก. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน
- ข. เขียนรายงานเกี่ยวกับเจดีย์เขาน้อยที่ค้นพบ
- ค. เจดีย์เขาน้อยสร้างขึ้น ในสมัยใด
- ง. เจดีย์สร้างขึ้น ในสมัยศรีวิชัย
- จ. สัมภาษณ์บุคคล ในท้องถิ่นเกี่ยวกับเจดีย์ที่ค้นพบ

วิธีการทางประวัติศาสตร์

การตั้งประเด็นคำถาม

ค. เจดีย์เขาน้อยสร้างขึ้นในสมัยใด

การค้นหาและรวบรวมหลักฐาน

ข. สัมภาษณ์บุคคลในท้องถิ่นเกี่ยวกับเจดีย์เขาน้อย

การวิเคราะห์หลักฐาน

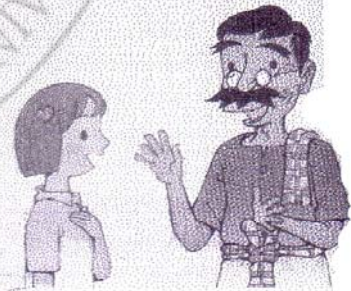
ก. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของหลักฐาน

การสรุปข้อเท็จจริง

ง. เจดีย์เขาน้อยสร้างขึ้นในสมัยศรีวิชัย

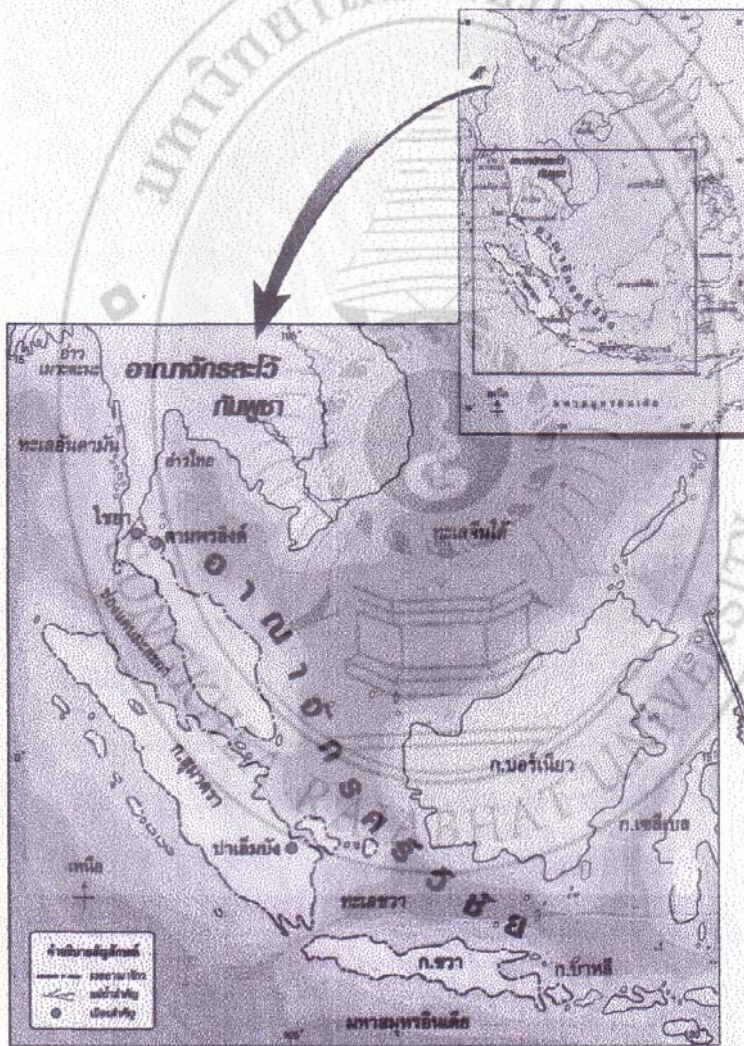
การนำเสนอ

ข. เขียนรายงานเกี่ยวกับเจดีย์เขาน้อยที่ค้นพบ

ร่องรอยหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรศรีวิชัยในสถาบันทักษิณคดี

พ.: โพลีสิทธิ์ อโกลิเตดาร์ , ลุกจืด , ฟูนางศ่อนม ตากาสีรัต,
สีวลี , พ.: ตริอริชเมตโตมายา นริ สัตถ์
เจ็ดหัว , นามชาติชยา จ. สุราษฎร์ธานี

แผนที่ตั้งเซป อาณาจักรศรีวิชัย

อาณาจักรต่าง ๆ ของรัฐไทยในอดีต

จากการศึกษาแหล่งเรียนรู้ ณ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และสถาบันทักษิณคดีศึกษา
ให้นักเรียนระบุข้อมูลตามตารางที่กำหนด

หลักฐาน	ประเภทของหลักฐาน	อาณาจักรโบราณ	ความเจริญด้าน
ดินเผาอุบลสิริ	หลักฐานชั้นต้น	อาณาจักรทวารวดี	ศิลปะกรรม
พระโพธิสัตว์อภินิหาร เศวตฉัตร	หลักฐานชั้นต้น	อาณาจักรสุโขทัย	ศาสนา - แม่น้ำหิ มหายาน
วัดเขตย์เขาน้อย	หลักฐานชั้นต้น	อาณาจักรศรีวิชัย	สถาปัตยกรรม
พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรม ศรีวิชัย	หลักฐานชั้นต้น	สมัยอยุธยา	ต้นเสาเสา
พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรม ศรีวิชัย	หลักฐานชั้นต้น	สมัยอยุธยา	ต้นเสาเสา
พิพิธภัณฑ์ศิลปกรรม ศรีวิชัย	หลักฐานชั้นต้น	ศรีวิชัย	ต้นเสาเสา